

EPOHA ZDRAVLJA

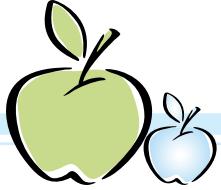
BROJ 8 GODINA III ZAGREB, LIPANJ 2007.

HRVATSKA MREŽA ZDRAVIH GRADOVA

Snimila: Katica Šarić

Riječ moćnija od mača ili kako to pojedinac čini razliku

Medijska bitka za zdravlje

Uoči dvadesete godišnjice djelovanja projekta Zdravi grad u Hrvatskoj bilo bi "unfair" barem jedan tematski broj u potpunosti ne "prepustiti" onima koji su nam najviše pomogli u promicanju ideje zdravlja u Hrvatskoj i koji su, uostalom, po vokaciji ovom poslu najveštiji – novinarima. Zato, evo Epohe u kojoj pišu oni koji su učinili razliku, Epohe koja govori o medijima i zdravlju.

Kada smo 1988. godine na prvoj konferenciji Europskih zdravih gradova, koja se održavala u Zagrebu, profesor Slobodan Lang i ja bili u prilici pobliže upoznati timove svih dvadesetak tada "aktualnih" Zdravih gradova, fascinirao nas je (profesionalni) sastav nekih od njih. Uz očekivane političare, dječatnike gradskih uprava i javnozdravstvene stručnjake, mali danski grad Horsens je u najužem timu imao i novinara, Fleminga Holma. Radi njegove komunikacijski prosvjetiteljske uloge i Svjetska zdravstvena organizacija, Ured za urbano zdravljje u Copenhagenu i Hrvatska mreža zdravih gradova trebale bi mu posvetiti cijelo poglavlje u knjizi povijesti Zdravih gradova. Ja barem jedan pasus uvodnika.

Krajem osamdesetih pod Flemingovim je utjecajem osmišljen način otvaranja gradskih uprava prema građanima kroz ulične informacijsko-komunikacijske centre za druženje (Healthy Cities Shops – Stops by), započeta promocija kondoma upakiranih u vrećice za sjeme NEZABORAVKA u kontekstu prevencije HIV infekcije i sustavna PR edukacija gradskih koordinatora. U jesen

1991. tijekom Domovinskog rata i prije međunarodnog priznanja Hrvatske (dakle nije nego što je naša zemlja postala članica Ujedinjenih naroda), na naše ustajne molbe Svjetska je zdravstvena organizacija, Ured za Europu, zamolila projektne gradove da prikupljanjem pomoći pomognu Hrvatskoj po modelu grad gradu (kad već nisu mogli po modelu država državi).

Fleming je kampanjom prikupio značajna sredstva od građana Horsensa, ali je kampanjom koja je postala vrlo vidljiva i na nacionalnoj razini, uspio dobiti i potpuno opremljenu poljsku bolnicu koja je krajem 1991. godine dopremljena Gradu Vinkovcima. Tako je jedan od, po broju stanovnika, najmanjih europskih zdravih gradova postao najveći donor hrvatskim (ranjenim) gradovima 1991. godine.
No, tu priča ne završava.

Kada smo 1993. godine pokrenuli organizacijske pripreme za pokretanje projekta Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, "ekipe" Horsensa, Beča, Liverpoola, Sandwella i Maribora bile su s nama. I svaka je od njih dala svoj doprinos onome što Motovunska ljetna škola predstavlja danas. Osim što su pomogli u razvoju sustava edukacije koordinatora projekta Zdravi grad u Hrvatskoj, Fleming je postavio temelje tečaja "Mediji i zdravlje", a njegov šef Knut, koordinator projekta Horsens – zdravi grad te Neal i John (iz Odjela za zdravstvo distrikta Sandwell u Engleskoj) bili su nositelji edukacije na tečajevima "Zdravstvenog menadžmenta". Rudy iz Beča je započeo s tečajevima "Zdravljje na radnom mjestu", prve godine sa samo dva sudionika, a Mariborčani su pridonijeli pokretanju tečajeva iz područja okolinskog zdravlja. Danas su to najjači tečajevi Motovunske škole kroz koje su "dotaknute" tisuće ljudi i oblikovan sustav vrijednosti u kojem su, sa znanjem i iskustvom koje unose u edukacijski proces, svi jednakovrijedni – i oni s doktoratom znanosti i oni s osnovnom školom.

Snaga i unikatnost projekta Motovunske ljetne škole leži u tri njezina ključna obilježja: u umrežavanju akademskog i centra izvrsnosti s rutinom svakodnevice i razvoju (onog što nam inače najslabije ide) suradnje, pa i pokazivanju osobnim primjerom, da se uvijek (bez obzira na prepreke u okruženju) nešto dobro može učiniti.

Doc. dr. sc. Selma Šogorić
ssogoric@snz.hr

Mogu li novinari i doktori zajedno?

Izgleda da mogu, barem tri dana godišnje u Motovunu

Uokviru Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja već godinama ide tečaj Mediji i zdravlje. U samom početku Gordana Pavle ković, jedna od vodećih stručnjaka za zdravstvenu komunikaciju, uspostavila je tečaj i odredila konceptualni okvir koji se tijekom godina razvijao i mijenjao. Trio mladih snaga, Tea Vukušić-Rukavina, Ognjen Brborović i Mario Harapin kao direktori tečaja u zadnjih pet godina uspjeli su postići prepoznatljivost i postaviti tečaj na središnje mjesto svakom zdravstvenom djelatniku koji komunicira s medijima, neovisno da li je ravnatelj, političar, sindikalni povjerenik ili farmaceut. Organizatori tečaja su Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar", Hrvatska mreža zdravih gradova i Zbor zdravstvenih i medicinskih novinara Hrvatskog novinarskog društva.

Naša je misija jednostavna, unaprijediti komunikaciju između medija i zdravstvene struke, a cilj definiramo svake godine ovino o trenutačnoj situaciji i širem okruženju. Godine 2002. započeli smo našu suradnju upravo nakon afere Baxter s naglaskom na kriznom komuniciranju, istoj se temi vratili 2003. godine s pokušajem kreiranja komunikacijskih smjernica u kriznim situacijama. Godine 2004. posvetili smo se temi vjerdostojnosti informacija u zdravstvu, 2005. godine raspravljali smo o pogreškama (i novinara i zdravstvenih djelatnika), a 2006. godine upravo na našem tečaju javnosti je predstavljena nova reforma zdravstva kroz izmjene nekoliko ključnih zdravstvenih zakona; Zakona o osnovnom i dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju te Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

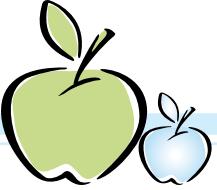
Svake se godine na našem tečaju okupljuju svi novinari u Hrvatskoj koji prate zdravstvo te liječnici, ministri, ravnatelji bolnica, predstavnici farmaceutskih korporacija, ali i predstavnici nevladinih udruga koji se bave zdravljem i zdravstvom. I inače je svjetski kuriozitet da se zdravstvena struka sastaje s medijima i u neformalnom okruženju radi na zajedničkim programima (budući da se u realnom svijetu uglavnom susreću oko zdravstvenih skandala kada se nalaze na "sukobljenim" stranama) no mi uspijevamo već niz godina u tome naumu.

Upravo zato, tečaj Mediji i zdravlje ima go-

tovo kulturni status među sudionicima koji nakon jednog posjeta gotovo da nikad više ne propuštaju priliku vratiti se u Motovun i doći na tečaj. Djelomično zato što je priroda i arhitektura Istre i Motovuna toliko čarobna da svi s lakoćom zaborave sukobe i naptosti koji ih prate ostatak godine. Upravo komunikacija tj. unapređenje komunikacije između dvije vrlo često oprečne strane je bit svega i smisao postojanja tečaja Mediji i zdravlje. Također, ovim putem pokušavamo osvestiti važnost i značenje komunikacije u promicanju zdravlja, te utvrditi kako putem medija relevantne, znanstveno utemeljene, etične i pouzdane informacije o zdravlju učiniti dostupnima i razumljivima širokoj javnosti.

Iskustva proteklih pet godina organizacije našeg tečaja, u suradnji sa Zborom zdravstvenih i medicinskih novinara Hrvatskog novinarskog društva, upravo potvrđuju našu tezu da je komunikacija neophodna, te da (pre)često problemi i nastaju ukoliko se odredene situacije sagledavaju samo iz jedne perspektive. Zajednički rad i druženje novinara i zdravstvenih djelatnika omogućava bolje upoznavanje i razumijevanje. Jedan od najzanimljivijih primjera svakako je radionica 2002. godine sa zamjenom uloga, kada su tijekom konferencije za novinstvo novinari glumili doktore, a doktori novinare. Ni jedni niti drugi nisu se ugodno osjećali u "novoj koži", te su upravo kroz novodoživljeno iskustvo bili svjesniji zahtjeva i obveza svake od struka. Tečaj 2007. godine svaka-

Teme tečaja Mediji i zdravlje

- 1994. – Strategija komuniciranja za promicanje zdravlja: kako koristiti medije u svrhu promicanja zdravlja
- 1995. – Strategije komuniciranja: tehnike umrežavanja
- 2000. – Uloga europske (i hrvatske) zdravstvene komunikacijske mreže u procesu una-predjenja suradnje između medijskih eksperata i zdravstvenih profesionalaca
- 2001. – Mogućnosti suradnje između komunikacijskih eksperata i zdravstvenih profesionalaca u zemljama pakta o stabilnosti
- 2002. – Rješenja za krizne situacije
- 2003. – Komunikacija u kriznim situacijama
- 2004. – Vjerodostojnost informacija u zdravstvu
- 2005. – Pogreške u novinarstvu i zdravstvu
- 2006. – Cijena zdravlja
- 2007. – Politička bitka za zdravlje

ko je obilježila dvosatna rasprava o Strategiji zdravstva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, tijekom koje je ministar doc. dr. Neven Ljubičić neumorno odgovarao na brojna pitanja i komentare.

S obzirom na to da želimo svake godine tečaj unaprijediti i uskladiti temu s aktualnošćima, ovogodišnji tečaj nazvan je Politička bitka za zdravlje. Nacionalni parlamentarni izbori održat će se u studenome 2007. godine, a u jeku predizborne kampanje na tečaj Mediji i zdravlje doći će predstavnici

parlamentarnih stranaka te predstaviti stranačke programe vezane za zdravstvo i sukobiti vlastite koncepcije sustava na okruglom stolu koji će uslijediti. U okruženju srednjovjekovnog gradića u Istri sudionici će moći iz prve ruke doznati koje promjene predlažu stranački čelnici i jesu li iznesene vizije zdravstvenog sustava održive, isplative, za djelatnike i korisnike prihvatljive, odnosno jesu li restriktivne ili razvojne.

Nedostaje li Hrvatskoj vizije i ekspertize u zdravstvenoj politici? Jesu li mediji krivci za

pružanje nedovoljno prostora pitanjima vezanim za sustav zdravstva? Jesu li građani nezainteresirani za zdravstvo, željni samo spektakla u medijima? Jesu li javnozdravstveni eksperti dovoljno prominentni u iznošenju nepravilnosti i predlaganju rješenja? Ovogodišnji tečaj Mediji i zdravlje pokušat će pružiti odgovor na pitanja koja se tiču zdravstvene politike, točnije stranačke zdravstvene politike.

Brojni loši primjeri pokazuju da je na području unapređenja komunikacije između medija i zdravstvene struke potrebno još puno truda, rada i dobre volje dviju strana koje su toliko vezane zajedničkim interesima. S druge strane, brojni dobri primjeri i zaključci postali su dio kolektivne memorije polaznika tečaja i neprimjetno ušli u svakodnevnicu kao da su oduvijek prisutni u međusobnoj komunikaciji. To je veliki uspjeh tečaja kao i brojna prijateljstva koja su ostvarena upravo u Motovunu.

Tea Vukušić Rukavina

tvukusic@snz.hr

Ognjen Brborović

obrborov@snz.hr

Mario Harapin

mario.harapin@hrt.hr

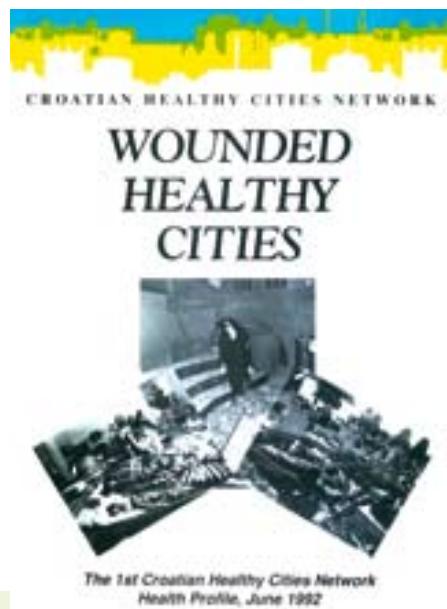
Wounded Healthy Cities

Ratno izdanje Hrvatske mreže zdravih gradova

4

U lipnju 1992. godine objavljena je publikacija Wounded Healthy Cities ("Ranjeni hrvatski gradovi") s podnaslovom Searching for Health and Human Dignity ("U potrazi za zdravljem i ljudskim dostojanstvom"). Izvještaj Hrvatske mreže zdravih gradova i njezina Suportivnog centra sačinili su Ivana Eterović, Selma Šogorić i Slobodan Lang, a uredio i publicirao John Middleton, uz potporu Initiativ gruppe fur Medizinische Hilfe in Kroatien, Hamburg i Sandwell Health Authority and Sandwell Public Health Trust.

Poslije uredničkog uvodnika, u kojem je nagrađena posebnost izdanja nastalog u ratnim uvjetima u Hrvatskoj, u publikaciji su Izvještaj o aktivnostima Hrvatske mreže zdravih gradova i Suportivnog centra u 1991. i 1992. godini, s aktivnostima u Hrvatskoj, a posebno u Dubrovniku (Andro Vlahušić i Matija Čale), Metkoviću (Asja Palinić-Cvitović), Osijeku (Tibor Santo i Antun Tucak), Puli (Radoslava Bareta), Rijeci (Iva Josipović), Splitu (Ankica Smoljanović), Zadru (Ivan Stipanov) i Zagrebu (Dubravko Božičević i Vida Zibar), kao i izvještaj o Europskoj mreži zdravih gradova i oblicima pomoći Hrvatskoj u Hamburgu, Nizozemskoj mreži zdravih gradova, Giessenu, projektu Maribor – zdravi

grad, belgijskom Mechelenu, norveškom Sandnesu i danskom Horsensu, iz kojeg se javio novinar Flemming Holm, jedan od najvjernijih prijatelja i poticatelja aktivnosti Zdravoga grada u Hrvatskoj i jedan od prvih sudionika Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja.

Selma Šogorić napisala je tekst naslovljen "Dijalog o ratu u Hrvatskoj", a pri kraju publikacije, oplemenjene potresnim fotografijama ratnih razaranja po hrvatskim gradovima, objavljen je prilog o sastanku europskih eksperata javnog zdravstva održanom od 18. do 24. svibnja 1992. godine u Dubrovniku.

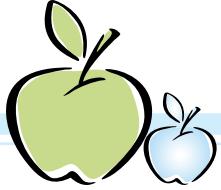
Publikacija je zaokružena osnovnim podacima o Republici Hrvatskoj, njenim značajkama i obilježjima. Važnost je ove publikacije u skretanju pozornosti europske i svjetske javnosti na ratna zbivanja u Hrvatskoj s aspekta javnozdravstvenog djelovanja i poticanju raznih oblika pomoći koja je tih dana bila najpotrebnija. Pokazalo se kako je i u ratnim uvjetima moguće sačiniti kvalitetnu i informativnu publikaciju ako se zna njezin cilj i ako se u njezin nastanak uloži ogroman napor.

Vrijeme i okolnosti nastanka publikacije Wounded Healthy Cities svakako je opravdalo uloženi trud i napor, a još jednom dokazalo moći medija u ostvarenju niza ciljeva i zadatka u hrvatskom putu k neovisnosti i slobodi.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Medijsko stvaralaštvo u Školi narodnog zdravlja "Andrija Štampar"

Počelo je prije više od šezdeset godina

Kada je dr. Andrija Štampar 1919. godine prihvatio mjesto načelnika Higijenskog odjeljenja Ministarstva narodnog zdravlja tek stvorene Kraljevine SHS, među deset glavnih točaka "ideologije" koju je iznio kao svoj program djelovanja na prvome je mjestu bila postavka: "Važnije je obavljanje naroda od zakona...". Stoga je i temeljna pretpostavka i poticaj za stvaranje Škole narodnog zdravlja (po uzoru na prve dvije takve ustanove – u Bostonu i Baltimoreu) bila spoznaja o neadekvatnoj prednaobrazbi osoblja u zdravstvu, što se, razumljivo je, reflektira i na obavljanju građana.

Škola narodnog zdravlja osnovana je 4. rujna 1926. godine, a u vlastite se prostore (u kojima i danas djeluje) uselila 3. listopada iduće godine, o čemu je Stjepan Radić zapisaо: "Dan je osvanuo bez ijednog oblačka s tako čistom nebeskom modrinom kakva se vidi samo u Grčkoj i u našoj divnoj Dalmaciji. Zrakom je strujao svjež povjetarac s našeg Sljemena... obadvije zgrade ... prekrasne palače vrlo uspjelog građevnog sloga ... bile su obasjane sunčevim svjetлом, okružene još posve svježim zelenilom, činile su vrlo skladan i upravo veličajan dojam."

Uredbom o organizaciji i djelokrugu Škole narodnog zdravlja iz 1927. godine među ostalim se navodi: "Škola narodnog zdravlja ima ovu zadaću: a) da svima koji se žele upoznati s pitanjima narodnog zdravlja pru-

ži mogućnost takvog obrazovanja; osnivanjem biblioteke, muzeja, održavanjem predavanja, kurseva, izdavanjem knjiga, spisa i svim pogodnim sredstvima." Taj dio posla daje se u nadležnost Odjeljenju za socijalnu medicinu koje kroz svoj Odsjek za higijensku propagandu provodi pučka predavanja, uz vlastitu izradu nastavnih pomagala (knjiga, časopisa, brošura, letaka, plakata, filmova, stvaranje biblioteke, tiskare) pa je tako za tri mjeseca 1926. godine zabilježeno 3951 predavanje i raspodjela oko 300.000 primjeraka brošura raznih naslova. Te godine kopirana su i četiri strana filma, uz izradu natpisa na hrvatskom jeziku. Ove će aktivnosti uskoro postati dominantnim, pa će Škola narodnog zdravlja u tridesetak godina, od 1927. do 1960., razviti kontinuiranu proizvodnju zdravstvenih, prosvjetnih i dokumentarnih filmova, jedinstvenu na području bivše Kraljevine Jugoslavije odnosno FNRJ, ali i u širim mjerilima.

Tako je već za prve četiri godine, od 1926. do 1930., proizvedeno čak 36 filmova, a tijekom 1930. godine još deset. Među temama valja izdvojiti one o alkoholu i njegovim opasnostima, dokumentarce o Topolčici i Martinščici, spolnim bolestima, kulturnim i društvenim zbivanjima, sportu i prirodnim ljepotama Hrvatske.

Najvažniji je filmski stvaratelj u to vrijeme bio Milan Marjanović, voditelj filmskog laboratorija i vodeći autor, a uz njega snimatelj Stanislaw Noworyta. Značajni su autori i Jozo Ivakić i Mladen Širola. Snimljeno je i devet animiranih filmova, među kojima valja izdvojiti "Martin u nebo" iz 1929., prvi cijeloviti animirani film nastao u Hrvatskoj, na kojem je uz Marjanovića i Noworytu kao glavni crtač radio slikar Petar Papp.

Škola narodnog zdravlja javlja se i kao producent "Birtije" Jozu Ivakiću, prvog hrvatskog igranog filma s kazališnim glumcima, te "Spasa male Zorice", prvog hrvatskog

NE IDI K ZARAZNIM BOLESNICIMA
ŠKOLA NARODNOG ZDRAVLJA ZAGREB

dječjeg filma, autora Mladena Širole. Ova su tri povijesna ostvarenja nastala 1929. godine, a iako su u filmskoj povijesti nezabilazna po svojoj vrijednosti, valja naglasiti da ih seoska publika, kojoj su prije svega bili namijenjeni, nije blagonaklono primila jer su stilizirana kazališna gluma te animacija bile strane i nepoznate tadašnjoj seoskoj populaciji u Hrvatskoj. Zbog toga će se idućih petnaestak godina produkcija ŠNZ sve više okretati dokumentarnom filmu ili koristiti seljake, kao amaterske glumce u odgojnim filmovima, jer se tako mogao ostvariti bliži i utjecajniji kontakt s publikom. Shvatilo se kako pri medijskom stvaranju valja voditi računa o krajnjem korisniku i njemu prilagoditi djelo, čak i po cijenu umjetničkih i autorskih ustupaka.

Uz dominantnu filmsku proizvodnju nezabilazan je i rad na izdavanju časopisa, a među urednicima i suradnicima nalazimo imena Dobriše Cesarića, Dragutina Tadijanovića, Mate Balote, Dragutina Domjanića, Frana Galovića, Mihovila Pavleka Miškine i drugih. Vrlo je vrijedna bila i aktivnost tehničkog odjeljenja, pod vodstvom inženjera Petrika, koji je do 1940. godine okupio šesnaest inženjera, sedam kemičara i šest graditelja, uglavnom specijalista iz SAD i Njemačke, koji su godinama bili autori bitnih inovacija i graditeljskih zahvata širom Hrvatske i cijele bivše Jugoslavije.

Nastavlajući bogatu filmsku proizvodnju, javljaju se i novi autori pa tako K. Brossler snima u pet godina čak devetnaest filmova, uglavnom zdravstveno-odgojnih i namijenjenih borbi protiv socijalnih bolesti, a uoči Drugoga svjetskog rata i nakon njega, izdvaja se D. Hloupek, liječnik i redatelj te Aleksandar Gerasimov, koji je sve od 1930. do 1960. godine bio vodeći snimatelj filmova Škole narodnog zdravlja i u tom ih periodu snimio više od stotinu.

Posebno vrijednima smatraju se filmovi o difteriji "Pomoć u pravi čas" i "Poštast". Valja istaknuti da je film "Jedan dan u turopoljskoj zadruzi" autora Hloupeka i Gerasimova, snimljen 1933. godine u Mraclinu, osvojio 1960. godine prvu nagradu za etnografski film, na festivalu u Firenci. Gerasimov je dobio i Grand prix za film "Stanovanje na selu", na izložbi Društva naroda održanoj 1937. godine u Parizu.

O tomu za koga su i s kojom namjerom filmovi snimani svjedoči i podatak o epidemiološko-kliničkoj anketi o luesu koja je organizirana 1934. i 1935. godine u travničkoj i bugojanskoj oblasti, na planini Vlašić. Socijalni medicinari, dr. Rasuhin i publicist Popović (jesam star, ali to ipak nisam bio ja!) vukli su na konjima projekcijski aparat i filmove o luesu i drugim temama ne bi li ih prikazali gorštacima. Očito na tragu Štamparove maksime o obavještavanju naroda koje je "važnije od zakona".

U vrijeme Drugoga svjetskog rata i neposredno poslije, filmske aktivnosti na Školi

ZARAZE UZDUHOM

Tako nastaje sušica, gripa, plućna kuga, ospice, kašalj hričavac, šarlak, differija, zarazno zapaljenje mozgovnih opna i druge rjede bolesti,

Škola Narodnog Zdravlja
Zagreb 1933.

narodnog zdravlja bitno su smanjene. Škola dobiva ime "Andrija Štampar" nakon smrti profesora Štampara, 1958. godine, a službeno se osniva i fotofilmski laboratorij, koji vodi Aleksandar Gerasimov. No, herojsko doba intenzivne filmske produkcije nepovratno je završeno. Novo vrijeme donosi i nove potrebe, a i tehnologija se mijenja i prilagođava suvremenim trendovima. Tako su sredinom osamdesetih prostorije fotofilmskog laboratorija preuređene u video-studio, za potrebe tzv. "Japanskog projekta", odnosno kontinuirane edukacije kroz suradnju Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" i "Japan International Cooperation Agency". Iz te će suradnje izniknuti i EMC, Edukacijski multimedijski centar, a on

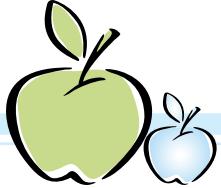
će krajem osamdesetih iznijedriti Zavod za nastavnu tehnologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U povodu obilježavanja sedamdesete obljetnice nastanka Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar", u listopadu 1997. godine održana je i prva smotra "Mediji i zdravlje", kojoj je svrha bila okupiti što više različitih medija koji promoviraju zdravlje. Vremenom je ta smotra prerasla u EMC festival.

A sve je utemeljeno na dubokim i čvrstim smjernicama profesora Andrije Štampara, koji je prije šezdeset godina postavio putokaz koji i danas pokazuje pravi smjer.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Dvije zadaće medija: zdravlje i zdravstvo

Zdravlje, bolest i sustav zdravstva stalno su prisutni u medijima. Uloga medija u prijenosu poruka prepoznata je davno. Iskustva dobre prakse u našim krajevima početkom tridesetih godina na prošlog stoljeća pokazala su kako mediji imaju snažnu ulogu na dva područja. Prvo područje je prijenos poruka o zdravlju, davanje informacija o zdravlju i bolesti, stvaranje sustava vrijednosti u zajednici koja određena ponašanja smatra prihvatljivima, a druga stigmatiziranim. Sažeto, radi se o ulozi medija u promicanju zdravlja, zdravstvenom odgoju, zdravstvenom prosjećivanju i unapređenju zdravstvene kulture. Druga uloga medija vezana je uz informiranje, obavještavanje bolesnika i zdravih o načinu rada sustava zdravstva, uspjesima i pogreškama djelatnika u zdravstvu, novostima u medicini, ali i poticanje stanovništva na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju zdravstvene politike, odlučivanju u pitanjima kao što su prava pacijentata, izboru strategije razvoja sustava zdravstva, troškovima u zdravstvu, izboru mjera zdravstvene zaštite te ostalim pitanjima zdravstvene i socijalne politike. Danas, u svijetu i kod nas, mediji različito ostvaruju ove dvije uloge. Jedan od čimbenika koji na to utječe je promijenjena uloga u komunikacijskom procesu "davatelji" i "primatelji" poruka. Donedavno, laik-korisnik medijskih poruka bio je pasivan primatelj na kraju linearног procesa, bez mogućnosti

interakcije i s ograničenim mogućnostima aktivnog traženja i pronalaženja onoga što ga zanima i u čemu želi sudjelovati.

U 21. stoljeću – stoljeću znanja, došlo je i do promjena u očekivanjima i zahtjevima od medija. Uz informaciju (obavijest), korisnik poruka sve više traži izvor i profesionalno i etičko objašnjenje informacije, ne zadovoljava se samo prijenosom činjenica te traži i odmor i opuštanje uz medijsku poruku, što utječe na kvalitetu života. Mediji tako danas sve više imaju ulogu i u estetici i u eksplikaciji.

Privatizacija tzv. "velikih" medija (televizija, radio, tisk) utjecala je također na izbor tema kojima se bave mediji. Novosti, vijesti za naslovnicu, sadržaji koji zanimaju pučanstvo i loše vijesti najčešći su izbor. Iz toga proizlaze brojne dileme:

- Pomažu li mediji zdravstvenim stručnjacima u praksi, tj. olakšavaju li njihov rad na zdravstvenom odgoju, ili mediji čine više štete nego koristi?
- Jesu li informacije o zdravlju i bolesti u medijima uvijek stručno provjerene i etički opravданe?
- Koliko aktivno sudjelovanje zdravstvenih djelatnika u medijima služi njihovu samoreklamiranju, a koliko stvarnoj potrebi?
- Može li zdravstvo bez medija i mogu li stručnjaci iz medija bez suradnje sa zdravstvom?

Međuprofesionalna suradnja medija i zdravstva

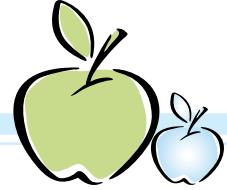
Polazišta obaju sektora su ista. Profesionalna zadaća zdravstvenog sustava je informiranje građana o novostima u medicini i zdravstvu, pravima i obvezama pacijenata te prenošenje znanja i poruka o zdravlju i bolesti pojedincima, grupama i zajednicama. Profesionalna zadaća stručnjaka koji rade u medijima je zadovoljenje potreba građana i očekivanja javnosti, a pravo na istinu ugrađeno je u Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva. Zajedničko za oba sektora je poruke dati: (a) stručno točno, (b) profesionalno i etički opravdano te (c) razumljivo i jasno.

Često je, međutim, suradnja s medijima kao plivanje uzvodno – za trenutak stani i već te vratio. Predviđaju dobre suradnje je, stoga, kontinuirani rad i zajednička edukacija.

Kako bi olakšala rad medija na temama zdravlja i zdravstva, Europska mreža zdravstvene komunikacije (European Health Communication Network) pripremila je deset sljedećih pravila za novinare:

1. Ne štet! Ljudska prava i dobro naroda su najvažniji.
2. Budi stručno točan. Provjeri činjenice i svoje izvore, bez obzira na rizik da ne stigneš završiti tekst na vrijeme.
3. Ne budi lažne nade! Posebno budi oprezan kada izvještavaš o čudotvornom lijeku ili plašiš mogućim zdravstvenim rizicima.

4. Pitaj se tko ima najveću korist od napisane priče.
5. Uvijek budi siguran da tekst koji želiš objaviti nije rezultat sponzorstva ili pokroviteljstva.
6. Nikada ne otkriva povjerljiv izvor.
7. Poštuj privatnost bolesnih, hendikepiranih i članova njihovih obitelji.
8. Budi svjestan posljedica svoje priče. Ne zaboravi da će bolesnici, a osobito dječaci, živjeti i iza njene objave.
9. Poštuj osjećaje žrtava, posebno u nesrećama. Nikada ne snimaj izbliza žrtve ili njihove obitelji.
10. Sumnjaš li, odustani od priče.

Mediji, zdravstvena kultura i poruke o zdravlju

Na području zdravstvenog odgoja, tzv. "veliki mediji" (televizija, radio, novine, časopisi, knjige, internet) imaju značajnu ulogu kroz vijesti, spotove, oglase, razgovore, tekstove. Pri tome se sadržaji o zdravlju i bolesti prikazuju ili kao samostalne cjeline (posebne emisije, specijalizirani časopisi, knjige) ili su integrirani u izdanja dnevнog tiska, mozaik emisije ili redovni program. Pri oblikovanju zdravstveno odgojnih poruka u medijima, potrebno je obratiti pažnju na sljedeće:

- Zdravstveni "rizik" je osobna percepcija
- Javnost traži jasne poruke i jednostavna rješenja
- Javnost traži potpuni odgovor
- Javnost ima druge prioritete
- Javnost ima suprotna vjerovanja
- Javnost ne razumije jezik znanosti
- Osobna identifikacija je preduvjet za percepciju poruke
- Važno je tko kaže, ne uvijek što kaže.

Tzv. "mali mediji" – posteri, plakati, letci, pamtilice, češće se koriste u lokalnoj zajednici kao podrška programima zdravlja koji su u tijeku ili se pripremaju. Bez obzira na to koji medij je izabran za prijenos poruka, korisna pravila u njihovoj izradi su sljedeća:

- Poruke trebaju biti jednostavne i kratke
- Svaka riječ u poruci treba imati značenje
- Poruku treba ponavljati
- Idealna dužina spota je 30-60 sekundi, a 10 sekundi za podsjećanje
- Dobro je koristiti humor, ali uvijek uz pred-testiranje
- Bolje je koristiti pozitivne nego negativne poruke
- Izbor stila ovisi o auditoriju (korisnicima)
- Uvijek koristiti slogan i logo
- Uvijek koristiti više medijskih kanala, uz prepoznatljiv slogan i logo.

Ove preporuke ukazuju na sličnost ekonomsko-propagandne i zdravstvene propagande. Razlika je samo u jednom: ekonomskom propagandom prodaje se proizvod, a zdravstvenom određeno ponašanje. U marketingu zdravlja, međutim, zaboravljaju se

Popis korisnih Web stranica

1. <http://www.sla.purdue.edu/academic/comm/healthcomm/Introduction.html> (Health Communication Around the World)
2. <http://linrary.emerson.edu/guides/healthcomm.html> (Health Communication Resources – Emerson College Library)
3. [http://www.aed.org/JhealthCom/Journal of Health Communication\)](http://www.aed.org/JhealthCom/Journal%20of%20Health%20Communication)
4. <http://www.hcn.net.au/> (Health Communication Network)
5. <http://www.hcmn.org> (Health Communication Materials Network)
6. <http://www.hehd.clemson.edu/PublicHealth/PHEHP/HealthComm/resources.htm> (Public Health Resource Network – Health Communication Category Forthcoming)
7. <http://www.who.dk> (World Health Organisation Europe)
8. <http://www.who.dk/london99/cpa01.htm> (WHO Europe Health Communication Network)
9. <http://www.journalofhealthcommunication.com> (Journal of Health Communication)
10. <http://www.nim.nih.gov/pubs/resources.html> (Health Risk Communication)

iskustva tržišnog marketinga: bez uloženih sredstava i stručnog timskog rada te testiranja poruka, nema "prodaje" proizvoda (ponašanja). Pravila koja vrijede u ekonomskoj propagandi moraju biti zadovoljena i u zdravstvenoj propagandi. Poruka mora biti:

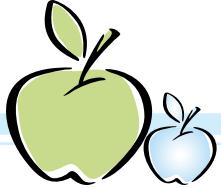
- Vizualno atraktivna i privlačna
- Kratka i jasna, često poticajna, a ne sve obuhvatna
- Motivirajuća, tj. poticajna na identifikaciju.

Sažeto, utjecaj medija na stvaranje i oblikovanje javnog mnenja je neupitan. Neupitno je treba li ili ne koristiti medije u promicanju zdravlja u zajednici. Preduvjet za učinkovito korištenje medija je izrada dobrog plana (što, kome i s kojim ciljem), primjena (suradnici, medijski kanali, troškovi) te evaluacija tijekom primjene i ocjena učinkovitosti. Međutim, najvažniji preduvjet je aktivno surađivati i zajednički raditi na osmišljavanju medijskih poruka sa stručnjacima iz raznih područja – novinarima, dizajnerima, psihologozima, predstavnicima ciljnih skupina. Tek tada uložena sredstva imat će puno opravданje.

Gordana Pavleković

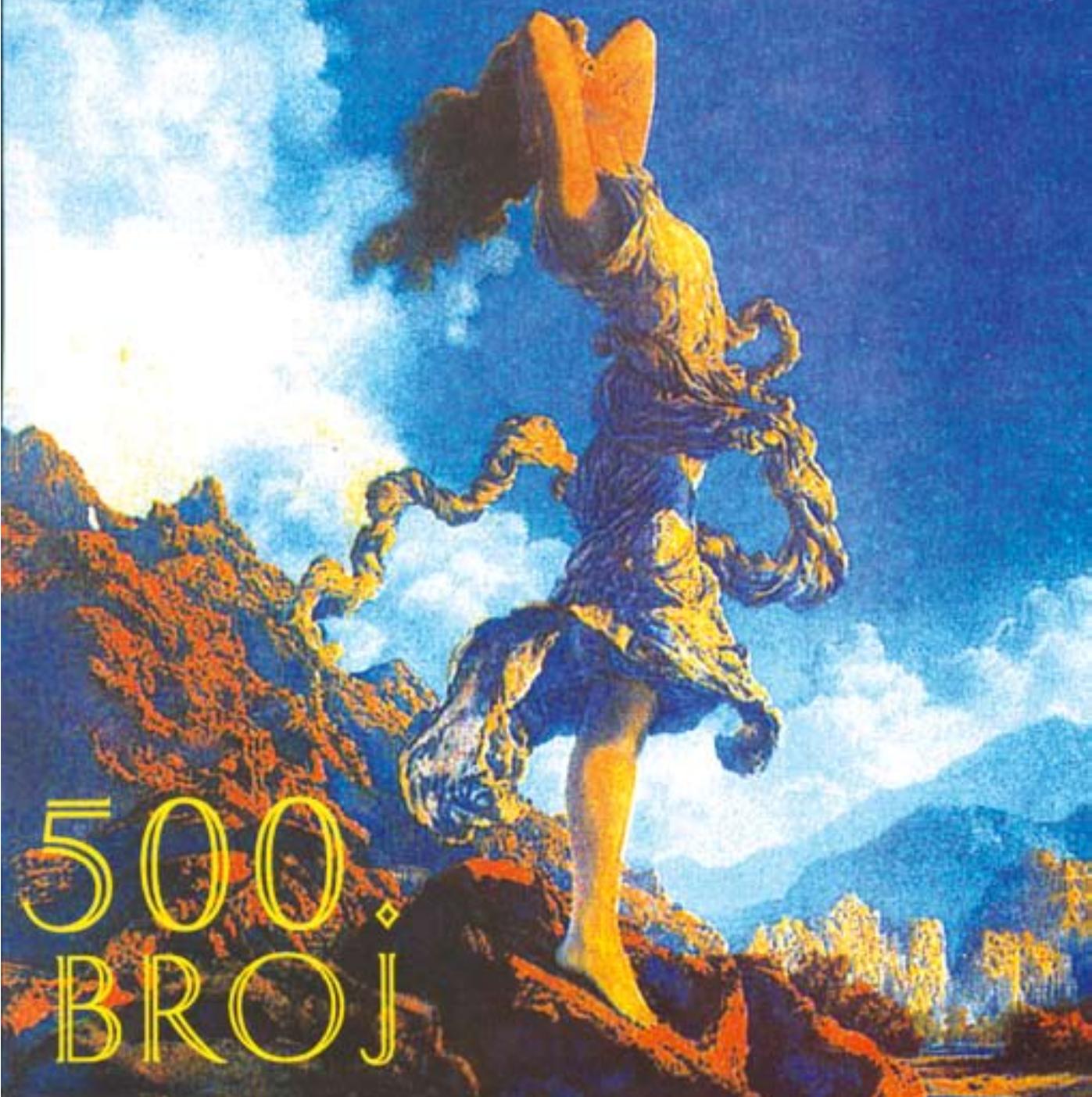
gpavleko@snz.hr

Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar"
Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

MEDIJI I ZDRAVLJE

NARODNI ZDRAVSTVENI LIST

500.
BROJ

Pedeset godina promocije zdravlja

Narodni zdravstveni list

Narodni zdravstveni list popularni je zdravstveni dvomjesečnik kojeg od 1958. godine izdaje Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. Časopis se bavi promicanjem zdravog načina života, mjerama primarne, sekundarne i tercijarne prevencije. Distribuiraju se pretplatnicima u Županiji i cijeloj Hrvatskoj, a besplatno se dostavlja stacionarnim zdravstvenim ustanovama u PGŽ. Trenutno izlazi u tiraži od 5500 primjera.

Od početka izlaženja do danas, Narodni zdravstveni list mijenjao se od časopisa velikoga formata na osam listova novinskoga papira, preko dvobojnog i trobojnog lista manjega formata, do današnjeg oblika – časopisa u boji na 32 stranice, s tematskim umetkom.

Od liječenja bolesti do promocije zdravlja

Kao što se list mijenjao izgledom, i njegov se sadržaj prilagođavao razdoblju izlaženja. U početku su članci pratili aktualnosti u zdravstvu, otvaranje novih ambulanti u Rijeci i njenoj okolini, napredak u liječenju nekih bolesti, da bi se s vremenom više počeo baviti prevencijom bolesti i promicanjem zdravstva načina života.

Brojevi su postali tematski, što se dopalo našim čitateljima. Obradivali smo kronične nezarazne bolesti (kardiovaskularne, maligne), bolesti probavnog sustava, žlijezda s unutarnjim lučenjem, neurološke i psihi-

jatrijske bolesti), dobne skupine (školska djeca, treća životna dob), tehnologiju u zdravstvu, rad medicinskih sestara u zdravstvenom sustavu i niz drugih. Neke su teme zastupljene u svakome broju: ljekovito bilje, pravilna prehrana, zdravlje očiju.

List nije polemičan. Ne otvaramo teme na koje bi bile moguće reakcije čitatelja. Članke koji su dvosmisleni ili mogu potaknuti reagiranje struke, ne objavljujemo (npr. alternativne, nedovoljno istražene ili od struke nepriznate teme).

Uvodnik lista jedini je članak koji može obraditi neki problem u sustavu ili društvu. Naime, svrha je svakoga članka i naš glavni cilj da čitatelj, nakon čitanja članka, iz njega preuzme makar najmanji savjet ili dobije novu informaciju koju će ugraditi u svoj način života. Zato su članci pisani popularno, sadržajno i jezično, bez stručnih izraza gdje god se oni mogu izbjegći.

O zdravlju s različitim aspekata

Suradnici u listu stručnjaci su različitih profila. S nekim surađujemo više godina, a manji nam se broj autora članaka pojavi svega nekoliko puta. Za list pišu liječnici svih specijalnosti, medicinske sestre, psiholozi, pedagozi, socijalni radnici, pravnici, nastavnici u školama. Suradnja s njima je vrlo uspješna i vrlo se rijetko dogodilo da netko odbije našu zamolbu za pisanjem članka. Pisali su nam i srednjoškolci, a naš najstariji suradnik, koji gotovo redovito piše, ima 92 godine.

Narodni zdravstveni list nije profitabilan časopis i nije koncipiran sa svrhom zarade. Niz godina financiraju ga Primorsko-goranska županija, Odjel za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb te Grad Rijeka, Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb. List ima predviđen i prostor za oglašavanje u kojem, zbog takve koncepcije lista, ne reklamiramo lijekove.

Kako bi list došao do što većeg broja čitatelja u cijeloj Hrvatskoj, naši suzdravstveni i županijski zavodi za javno zdravstvo i Zavodi za javno zdravstvo Osječko-baranjske i Split-dalmatinske županije.

NZL izlazi šest puta godišnje, krajem neparnog mjeseca. Na list se čitatelji mogu pretplatiti pozivom u redakciju, a dostupan je i na web stranicama Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (www.zzzpgz.hr). U pretplatni godišnja mu je cijena 36,00 kn, a za pojedinačan broj 7,00 kn.

Narodni zdravstveni list jedini je časopis te vrste koji izlazi ovako dugo. Naime, sljedeće 2008. godine obilježit ćemo 50 godina njegova neprekidnog izlaženja. Bit će to još jedna prilika za promociju časopisa i, što je još važnije, za promociju zdravlja i zdravstva načina života. Pozivamo vas da se pridružite našoj proslavi i našoj promociji zdravlja. Zahvaljujemo vam!

Mr. sc. Suzana Janković, dr. med.

www.zzzpgz.hr

Urednica Narodnog zdravstvenog lista

Demokratizacija i razvoj

Natječaji Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva objavila je 15. lipnja tri natječaja za ostvarivanje finansijske potpore udruga i tri poziva za iskaz interesa za suradnjom.

Objavljeni su Natječaj za razvoj zajednice "Zajedno za bolje", namijenjen zajedničkim projektima udruga, zaklada lokalnih zajednica ili nevladinih ustanova u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ili mjesnim odborima i ustanovama, s visinom potpore od 40.000 do 100.000 kuna, a ukupno će se odobriti do dvadeset potpora; Demokratizacija i razvoj civilnoga društva, za udruge i zaklade, odnosno novoosnovane mreže udruga registriranih u RH, s projek-

tim kojima se unapređuju demokratizacija i razvoj civilnoga društva, povezivanje organizacija civilnoga društva u RH na zajedničkim platformama djelovanja te povezivanje na razvojnim projektima s europskim mrežama organizacija civilnoga društva, u visini potpore od 40.000 do 100.000 kuna i s predviđenih najviše četrdeset potpora; Institucionalne potpore za razvoj i stabilizaciju udruge, koje svojim aktivnostima pridonose promjenama u društvu u svom području djelovanja ili na više područja, po deset potpora u iznosima do 350.000 kuna, do 150.000 kuna i do 50.000 kuna.

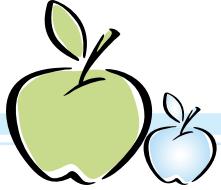
Istodobno su objavljeni pozivi za iskaz interesa u oblasti Istraživanja o razvoju civilnoga društva, u suradnji s Nacionalnom zakladom, vezano uz pozicioniranje i razvoj ci-

vilnoga društva u RH, sukladno strateškim ciljevima djelovanja Zaklade, a osigurano je pet potpora u iznosu od 100.000 kuna; Međunarodnoj suradnji i razvojnoj pomoći "Suradnjom do razvoja", za deset potpora u iznosu do 100.000 kuna te Neprofitne medijske projekte za poticanje demokratizacije i razvoja civilnoga društva, u suradnji s Nacionalnom zakladom u visini do 100.000 kuna te do deset potpora.

Natječaji traju do 3. rujna 2007. godine, a cjelokupna natječajna dokumentacija dostupna je na adresi <http://zaklada.civilnodrustvo.hr> odnosno na telefonskom broju 01/2399-100.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

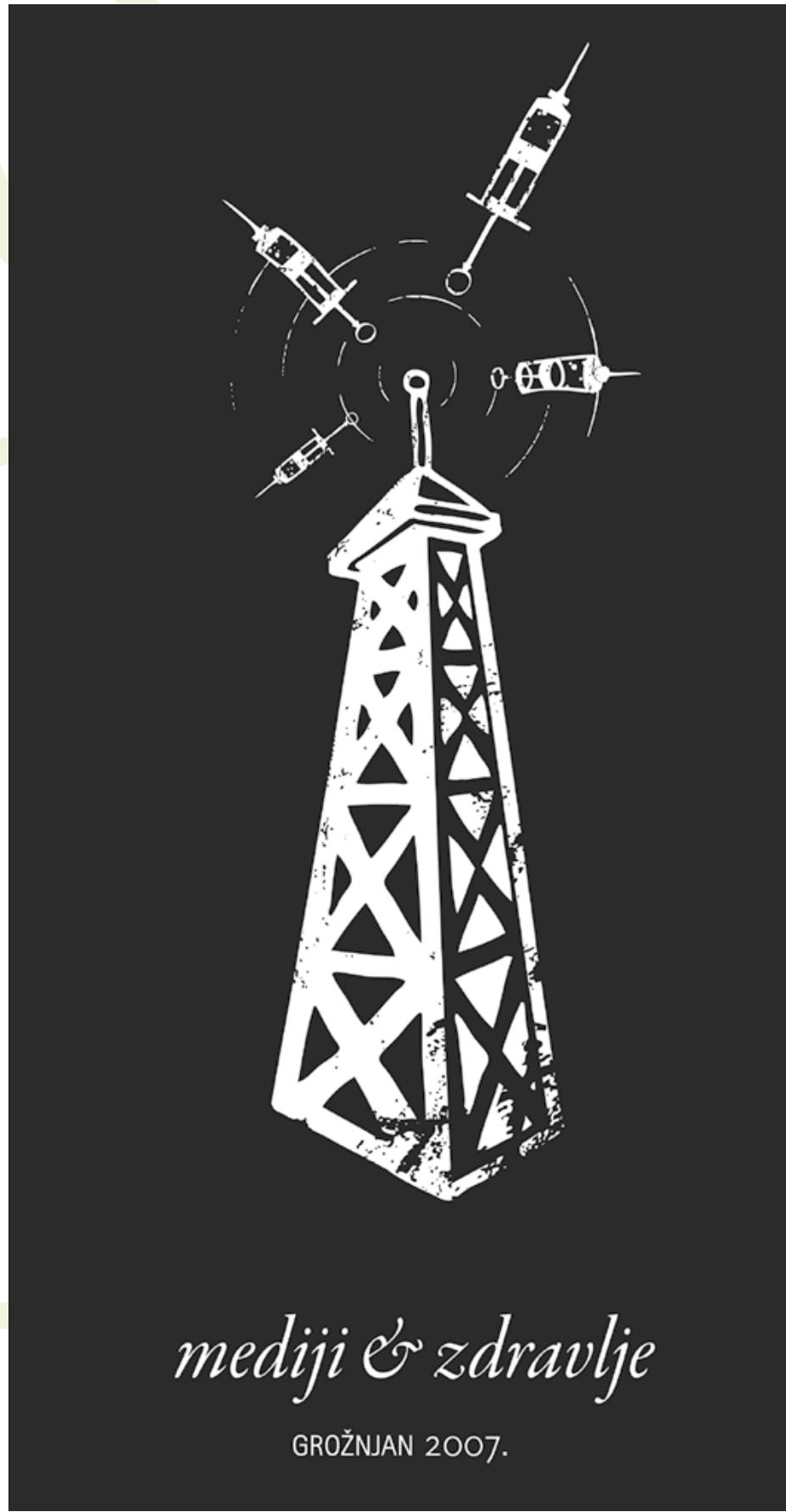

Novinari (ni)su za politiku

U "onom" sistemu učili su nas da su novinari društveno-politički radnici. Takva karakterizacija imala je sasvim praktičnu svrhu: zauzdanje liberalnih misli, odnosno pera, pa je većina novinara, sasvim ljudski, ali u osnovi poziva, neprofesionalno kročila linijom lakšeg otpora (najblaže rečeno). Ovo kratko i površno razglablanje samo je uvod u vjerojatno ništa manje aktualno pitanje: je li novinarima mjesto u "društveno-političkim" forumima, strankama, vlasti bližim i daljim "organima", čak i u nevladinim organizacijama, humanitarnim i inim? Prilika je da se kaže nešto iz osobnog iskustva, bez pretenzija da se oblikuju stavovi, ali možda za razmišljanje.

Prije nekoliko godina, taman sam jutrom sišla s aviona koji me vratio s dojmljivog putovanja, zatekao me pozivom preko mobitela ondašnji državni tajnik iz zdravstvenog resora pitanjem: "bih li postala članicom još neosnovanog povjerenstva za zaštitu prava pacijenata?" Koji mjesec prije izglasan je, naime, zakon koji regulira zaštitu pacijenata u sjeni vlasti, ali u jednom trenutku čovjek nema na umu sve aspekte mogućih događaja i okolnosti, ne razmišlja sasvim rationalno. Tada, što se mene tiče, možda i stoga što mi se od niskoga (jutarnjeg) tlaka (ili od prijedloga?) malo i vrtilo... Priznajem, polaskalo mi je da mene, novinarku iz slabo tiražnog dnevnika (da li baš zato), žeće u jednom nacionalnom povjerenstvu, pa još za prava pacijenata koja osobno vidim kao možda najvažniji smisao pisanja o zdravstvu. Pacijenti su naši čitatelji, pacijenti smo svi mi, mislim pacijenti u pozitivnom smislu riječi, ne "pacijenti" kojima novinarska vrsta katkad naziva naporne (dosadne) čitatelje. Zašto ne? Uostalom, znam da su i neki drugi novinari koji pišu o medicini i zdravstvenoj politici članovi akcijskih povjerenstava u svrhu promicanja zdravog života, pa iako su neke od njih u određenom trenutku prozvali za sukob interesa, zbog honorara kao naknade za "izgubljeno vrijeme" ili putovanja kao članova tih tijela, činilo se to minornim u odnosu na korist koju javno zdravstvo može imati od nekoga iz medija. A moglo bi, pomislih, koristiti i za moj posao: vidjeti stvari iznutra (biti na izvoru informacija) i pokazati "im" kako se štite interesi naroda, ovaj, pacijenat...

I tako sam postala članicom. Danas se pitam, je li mi to trebalo? "Moj" se forum rijetko sastajao, a onda bi se bavio statutom, naknadama za sastančenje i putne troškove, nagovaranjem županija da osnuju svoja povjerenstva kako je to zamislio

mediji & zdravlje

GROŽNJAN 2007.

zakon(odavac), sve nekom formom, ne i suštinom, osim ako se htjelo postići da povjerenstvo, eto, postoji kad je tako predviđeno zakonom. Od konkretnoga, stiže nas nešto žalbi pacijenata iz nekoliko na jedvite jade osnovanih povjerenstava, uz "a što mi tu možemo", jer to je stvar županijskih povjerenstava, ili čak suda, ili je neosnovano, posljedica nesporazuma i nerazumijevanja sustava... Nije da nije bilo volje, ali... No, treba priznati da se nešto i radilo, sudjelovalo na "Medicini i tehnicu", agilniji članovi su držali predavanja na terenu obašnjavajući zakon. Konačno, druge godine okupili su se predstavnici županijskih povjerenstava (ne dakako svih) na jednodnevnom simpoziju da bi pokazali kako u ovako osmišljenoj formuli zaštite prava pacijenata nešto ne štima. Nakon toga zamrla je sva aktivnost, a predsjednik je zatražio razrješenje. Sada se već pola godine ništa ne događa, jer – kako se čini – u ministarstvu imaju važnijega posla, nitko se osim toga ni ne buni, ma ima vremena.

Tako sam, eto, vidjela kako stvari funkcionišu "iznutra". S tim sam se opravdanjem izvlačila kad je trebalo objašnjavati što ja "tamo" radim. Zakon je, naime, predvidio da članom povjerenstva bude i čovjek iz medija ne bi li svojim sugestijama osigurao da javnost zna kako se štite prava pacijenata i ja sam doista stalno (bila na gotovo svim sastancima kao poslušno dače) nagovarala da se organizira presica, da se emitira priopćenje, ne samo o tome što se postiglo (?), već i da se reagira na događaje u zdravstvu. Primjerice, zbio se (među ostalim) "slučaj Maškarin", a povjerenstvo šuti, pa su se donosili neki propisi, mijenjale politike lijekova, itd., a mi ništa. "Mi smo tu da provodimo zakon, a ne da se bavimo tamo nekakvim slučajevima...", bilo je djelotvorno izvlačenje sa svojom logikom: ta osnovalo nas je ministarstvo. Za to vrijeme civilne su udruge s istog područja skupljale bodove u narodu kritizirajući doktore i njihove greške, sustav-

ne nelogičnosti koje se iskaljuju na pacijentima, itd. Jesmo li smjeli šutjeti, iako u okrilju vlasti?

Tu i tamo netko bi kritizirao povjerenstvo zbog neaktivnosti, (zapravo nedjelotvornosti), a meni su (dvostruko) vezane ruke: ne smijem reći ništa loše o tijelu kojeg sam i sama članica; ne mogu protiv hijerarhije koje sam pristala biti dio, a i kolege iz konkurenčnih medija šute, jel' zbog kolegijalnosti ili imaju preča posla? Pitam se, bih li trebala "odguliti" mandat ili se maknuti i oslobođiti mjesto za nekoga tko će uzburkavati "baru"? Trebao bi tu biti netko tko ima vremena kojeg meni nedostaje uz zahtjevni posao novinara koji ne poznaje radno vrijeme, svetak ni petak, o obitelji da ne govorim.

Pitanja su to koja možda spadaju u područje osobne odgovornosti i etičkih načela. Ipak, uzimam si slobodu razmišljanja (pisanja) o toj temi u širem kontekstu i s kojom uzvišenom riječi: u društvu zrele demokracije, gdje izražavanje i odlučivanje nije ideološki opterećeno, ovakva pitanja ne bi se mogla dogoditi, zapravo bi bila suvišna. Meni se

eto, nakon dvije, tri godine "članovanja" nameću. Jer, nikad tako malo nisam pisala o pravima pacijenata, iako mi je to bila jedna od omiljenih tema (a zanimljiva je s razlogom i čitateljima), pa ne mogu zaključiti drugo do li da sam – doista (samo) videle kako stvari stoje "iznutra". I da ih, kao novinarka, trebam sagledavati izvana. Čini mi se da sličan sukob interesa proživiljavaju i liječnici, članovi (županijskih) povjerenstava, iako su тамо "ispred" pacijenata. Oni su, dapače, plodni sudionici zaštite prava pacijenata, ali ponajprije oni koji su ga preživjeli kao pacijenti da bi mogli tvrditi da su cijepljeni protiv cehovske solidarnosti.

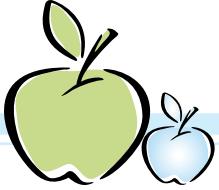
Nipošto ne mislim da se novinari uvučeni u nekakve forume, pa bili vladini ili "alternativni", sad moraju baviti mojim (etičkim) dvojbama. Stvari su to osobnog opredjeljenja, odlučnosti, dodala bih i životnih preokupacija; jer tko se želi aktivno baviti društvenim radom, mora unaprijed znati što ga čeka, imati ili si organizirati jaku logistiku, "background" koji mu neće odvlačiti pozornost.

Kaže se da je pametnome jednom dosta, ali bez sumnje u svoju pamet, nađoh se u još jednom forumu, doduše čisto humanitarnog karaktera (kojeg neću imenovati, jer je nastao iz čista srca i ljubavi) u kojem su nekolicini nas novinara voditelji otvoreno rekli zašto nas trebaju: da prodramo svojim člancima i emisijama sustav u trenutku kad stane na put jednoj poštenoj inicijativi. Sad nisam "unutra" sama, počeli smo kao članovi i lobirati, a ispod glasa si priznajemo "da smo se uvalili". Ima tu, naime, "štofa" o kojem bi novinar, da nije "društveno-politički radnik", imao što pisati. Drugim riječima, želi li se novinaru zatvoriti usta (ako redakcijska orientacija sama po sebi nije ušutkana), uključi ga u neki forum – nek' se bavi politikom!

Biserka Lovrić

biserka.lovric@vjesnik.hr

Predoziranost marketinškim informacijama

Dobro obaviješten, informatički pismen, sposoban donositi odluke od utjecaja na vlastito zdravlje, to će biti građanin budućnosti. Nije cilj da onaj tko želi zaštititi svoje zdravlje ili se optimalno liječiti ima jednaka znanja kao i oni koji njegovo zdravlje štite ili ga liječe, nego da ravnopravno sudjeluje u procesu izbora o tome što je za njegovo zdravlje najbolje. Loša je strana budućnosti "predoziranost" informacijama i sve teže razlikovanje koje su od njih važne i vjerodostojne.

Za onoga tko želi očuvati zdravlje, biti upućen u nove mogućnosti, spoznaje, funkciranje zdravstvenog sustava i svoja prava u njemu, najvažniji izvori informacija, naime, mijenjaju pozicije, gube vjerodostojnost ili neselektivnom ponudom informacija otežavaju razlikovanje bitnog od nebitnog. Obiteljski liječnici, primjerice, prestaju za svog pacijenta biti najvažniji izvor informacija. Istraživanja pokazuju da je sve veći broj onih koji informacije traže na internetu, a veliko povjerenje (po anketama ranijih godina u susjednoj Sloveniji) poklanjamju iskustvima i mišljenju najbližih članova obitelji, rodbine, bliskih prijatelja.

Konačno, mediji kojima se pripisuje glavni utjecaj na stvaranje javnoga mišljenja, a to znači snažan i izravan utjecaj na svakog konzumenta informacija ponaosob, izgubili su obilježja javnog servisa što je stajalište s kojega su nekad polazili, i privatizacijom

se komercijalizirali u mjeri koja je potpuno promijenila pristup temama i područjima javnog djelovanja kao što je zdravstvo. Ti mediji sada žive od naklade i u svakodnevnoj su, često i međusobnoj utrci oko najtražnijih tema.

Gotovo je potpuno nestalo nekadašnje "sektorsko praćenje" zdravstva, koje je obuhvaćalo afirmaciju društvenih vrijednosti, a prosječnom je čitatelju ili gledatelju moglo dati opći uvid u stanje te javne djelatnosti. Sve je izraženiji proces u kojem se zdravstvo informativnog ili edukativnog tipa "getoizira" u posebne priloge, posebne časopise, a naslovnice i prve stranice novina koje obično zauzimaju najvažnije informacije, zavrđuju uglavnom ekscesi, afere, slučajevi. Plagijati, greške u liječenju, kršenje prava pacijenata, smrt pacijenata i činjenica jesu li se ili nisu morale dogoditi – najtiražnije su zdravstvene činjenice. Ali, uobičajeno pitanje zašto su mediji gladni takvih vijesti, moglo bi biti i obrnuto: zašto netko želi to čitati i spremjan je za to svako jutro izdvojiti svoj novac?

S jedne strane, živimo u društvu u kojem je promijenjeno društveno uređenje, a nije postignut opći društveni ni politički dogovor o prioritetima i o tome koje ćemo vrijednosti kao zajednica štititi, oko kojih vrijednosti ćemo organizirati svoje živote.

Istina, obiteljski je liječnik proklamiran kao najveći zaštitnik i jamac zaštite zdravlja, a u stvarnosti je razvlašten i odvija se enorman "bijeg" pacijenata specijalistima, a čitav se zdravstveni sustav zaglavljuje u bolnicama koje su najskupljii dio sustava i na koje je pritisak najveći.

Poruke koje prosječnom osiguraniku šalje

sustav zdravstva, oni koji kroje zdravstvenu politiku, drugim riječima – država, nisu dostupnost, pravednost, niti kontinuitet zdravstvene zaštite.

Višemjesečna čekanja, nejednak standard istovrsnih djelatnosti ili ustanova i krajnja centralizacija zdravstva, osiguranike istog fonda zdravstva, tj. Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, dovode u neravno-pravan položaj. Kako u sustavu ne postoje mehanizmi zaštite, a ni kontrole kvalitete, osiguranici često medije doživljavaju kao jedne od rijetkih korektiva vlasti ili sustava. Tako novinarski posao ponekad počinje baš tamo gdje pravila, zakoni i ministri više nemaju što reći. S druge strane, nekritična, oglašivačka i marketinška kampanja koja nudi "zdravlje i ljepotu" kroz niz proizvoda, od farmaceutskih, preko vitaminskih, kozmetičkih sve do "čudotvornih" sredstava, potiče uvjerenje da više zdravlja može imati onaj tko može više potrošiti. Na djelu su opća komercijalizacija pa čak i estradizacija kad je u pitanju zdravlje, a te pojave nikako

nisu zaobišle medije. U novinarskom se poslu to često osjeća kao pritisak da se zbog čitateljskog interesa krše prava pacijenata (npr. snimanjem pacijenata u stanju kada oni ne mogu dati pristanak za to, kao što je to u operacijskoj dvorani, navala na njemačku bolnicu u okolnostima u kojima je poznati političar molio za privatnost itd.) ili da se bude obziran prema nekoj renomiranoj oglašivačkoj kući poput, primjerice, farmaceutske. Poseban su primjer moguće teške ili masovne bolesti poput ptičje gripe, kad se novinar nužno nalazi u dvojbi da li svojim čitateljima dati informaciju koja može koristiti u zaštiti od bolesti, ili pomagati onima koji potiču silnu potrošnju antivirusnih lijekova dok bolesti još i nema.

No, komercijalizacija koja je jasno vidljiva u medijima nije samo njihova osobitost. Oni koji prate zdravstvo kroz proteklih dvadesetak godina naći će se usred sasvim izmijenjenog konteksta zbog kojeg i u zdravstvu živimo u vremenu izrazitih paradoksa. Ni

jedno stoljeće poput 21. nije toliko afirmiralo pravo na zdravlje.

Malo kada u povijesti medicina je mogla toliko pružiti bolesnicima, ali su njeni tehnološki i znanstveno najrazvijeniji dijelovi ujedno i najskuplji i dostupni sve manjem broju ljudi. I možda najveći paradoks što ga kapitalizam već nosi jest: što više rastu profiti na zdravlju to manje važan biva bolesnik, a sve važniji postaju mehanizmi povećanja profita.

Cesto se podilazi interesu javnosti, a ne javnom interesu. Dok prvi, primjerice, preferira vladajući društveni stav po kojem je zdravlje skupo, javni je interes zapravo preokrenuti taj stav u tvrdnju da je bolest skupa i lječenje je, a ne zdravlje, privilegija bogatih. U takvom okružju dati ljudima vijesti koje žele, a ne dati im to što žele, kako upozoravaju etičari u novinarstvu, svakodnevna je novinarska dvojba.

Nađa Berbić

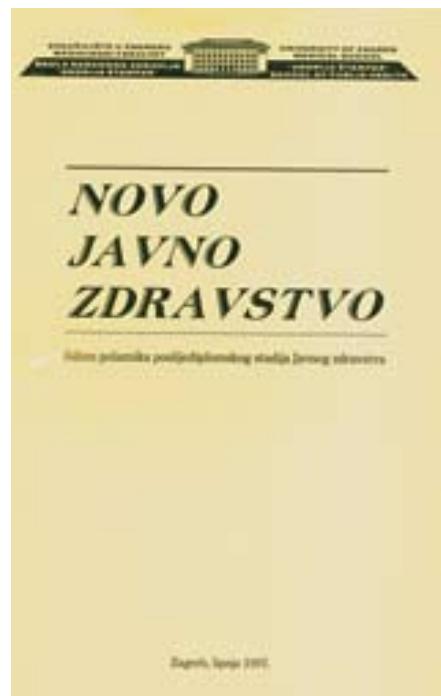
nadja_berbic@yahoo.com

Novo Javno zdravstvo

Bilten polaznika poslijediplomskog studija Javnog zdravstva

U lipnju 1997. godine objavljen je bilten polaznika poslijediplomskog studija Javnog zdravstva u Školi narodnog zdravlja "Andrija Stampar" Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Iako je već postojala svojevrsna tradicija publiciranja radova polaznika poslijediplomskog studija, te je godine bilten bio dodatno obogaćen zbog činjenice da je jedan od polaznika studija bio diplomirani novinar Mario Cvek, koji se s velikim uredničkim žarom bacio na pripremu i izdavanje biltena. Ta zanimljiva kombinacija novinara i javnozdravstvenog eksperta pojavljuje se povremeno i obično ostavlja traga jer se u jednoj osobi spajaju afiniteti i znanja bitna za obje profesije. Na taj se način, tim vrjedniji jer je vrlo rijedak, donekle ublažava vječna napetost i nerazumijevanje između zdravstva i novinarstva.

Iako je Novo Javno zdravstvo publicirano tek u tridesetak primjeraka i zbog stalne nestašice sredstava bilo puno improvizacija, od grafičkih rješenja do uveza, ostavilo je traga i među polaznicima poslijediplomskog studija i među profesorima pa i u široj akademskoj zajednici. Među petnaest objavljenih priloga našli su se Zakup dijelova domova zdravlja, lijekarni i lječilišta; planovi, realizacija, nedoumice – bojkot?! dr. Dubravke Finka, Nove smjernice promjena zdravstvenih sustava dr. Dubravke Zelić, Zagrebački SUVAG kao središte razvoja i primjene verbotonalnog sistema Darinke Dabić-Munk, Poštuju li hrvatski privatni poduzetnici univerzalnu deklaraciju

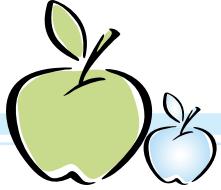
o ljudskim pravima? Dinke Marković, dipl. oec., Motovunska ljetna škola promocije zdravlja Sonje Grožić-Živolić, prof., Iskustva lječeњa mucanja u Rijeci dr. Dražena Stojanovića i Herte Filipić-Stojanović, logopeda, Potrebe za zdravstvenim djelatnicima visoke stručne spreme na području BiH pod kontrolom HVO-a dr. Ivana Šarca, Farmaceuti u javnom zdravstvu (ili u zdravstvu općenito i šire...) odnosno Sveti Kuzma i Damjan za-

štinici zdravlja Ranka Antuna Pezelja, mr. ph., Zdravstvena njega i rehabilitacija u kući bolesnika – poboljšanje kvalitete življenja dr. Ružice Bašić, Međunarodna suradnja poliklinike SUVAG, programi edukacije kadrova Tanje Čorluka, prof., Mikrobiološka čistoća u prometu namirnica Vlaste Novosel, dipl. san. ing., Homeopatski proizvod – nema dokazanog ljekovitog učinka?! Tatjane Blažeković, mr. ph., Neki pogledi, analize uzroka bolovanja dr. Zrinke Matijević, Medicina prometa Maria Cveka, dipl. nov. i Kako i kada u toplice Jasne Prvulović, dipl.iur., u čijem se tekstu našao čak i vrlo lijepo crtači strip! Ili, posve solidna zbirka kvalitetnih i raznolikih tekstova koji bi našli mjesta i u kakvom ambiciozijem zdravstvenom glasilu.

Na žalost, tradicija publiciranja radova studenata poslijediplomskog studija Javnog zdravstva nije se održala u ovom obliku, iako je predstavljala lijep način boljeg razumijevanja odnosa medija i zdravstva. Ne nađe se u svakoj generaciji polaznika poneki novinar, koji bi si dao truda i potaknuo kolege na pisanje, a sebe sama na uredovanje i sve drugo što je neophodno da bi takva publikacija stigla do čitalačke publike, no vrijedilo bi porazmislići o mogućnostima nastavka takvih aktivnosti, bilo među polaznicima novinara ili ne. U interesu javnog zdravstva.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Pridonose li mediji stigmatizaciji psihički oboljelih osoba?

Umjesto što pridonose nerazumijevanju i eksploriraju stereotipe, obveza medija je osvještavanje javnosti protiv stigmatizacije psihički oboljelih osoba

Na jednoj hrvatskoj radio postaji prije nekoliko godina doista me razveselila najava u informativnom programu: Dobre vijesti! I tako, iz dana u dan vrte se kratke vjestice, informacije iz kategorije dobrog, pozitivnoga, takvoga da čovjeku izmami osmijeh na lice i izazove ugodu. A onda sam se sjetila knjige "Snaga je u tebi" gdje psihoterapeutkinja Louise Hay piše o američkoj radio postaji koju su osnovali zbog toga da bi izvješćivala samo o dobrim vijestima. Postaja je ubrzo propala. Oglasivači su je, naime, obilazili u širokom luku, jer se zna da ljudi slušaju postaje koje emitiraju loše vijesti.

Što crnje to bolje, što krvavije to prodavnije... Život je takav i neka pravila se očito ne žele mijenjati na globalnom medijskom tržištu. Odavna se zna što je vijest kao i to da novinari i urednici ne mogu i ne smiju ignorirati vijesti koje govore o nesrećama, kriminalu, nevoljama svake vrste. Nije nam dopušteno da javnost zakinemo i za tu kategoriju informacija, pisanih i slikovnih priloga, međutim, pitanje je: Gdje je mjera? Ljudska i etička. U konačnici i pravna.

16

U okviru Prava i dužnosti Kodeksa časti hrvatskih novinara dužnost je novinara obratiti posebnu pozornost i pokazati odgovornost kada se izvještava o nesrećama, obiteljskim tragedijama, bolestima, djeci i malodobnici ma, u sudskim postupcima te pri tome poštovati pretpostavku nedužnosti, integritet i dostojanstvo svih stranaka u sporu. Jedna-

ko tako naglašava se potreba izbjegavanja objavljuvanja detalja i pejorativnih kvalifikacija, među ostalim o bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj manjkavosti. U stvarnosti, Kodeks, ali i drugi zakoni koji su na tragu čuvanja dostoanstva i zaštite oboljelih osoba, najčešće se krše putem senzacionalističkih naslova, najava, tekstova i priloga u tiskanim i elek-

troničkim medijima. Kao dugogodišnji novinar i urednik, nerado to priznajem.

U razdoblju poslije Domovinskog rata neopravданo senzacionalistički pristup evidentan je prema osobama koje su sudjelovale u obrani Hrvatske, a pojedinačno su sudionici incidenta ili počinitelji prekršajnog ili kaznenog djela. Automatski im se pripisuje 'dijagnoza' PTSP-a, a time navodi javnost na pogrešan zaključak da su sve psihički oboljeli opasne, nesposobne za život u zajednici, da ih treba izbjegavati.

Opća ocjena je da mediji, pisani i elektronički, najčešće podržavaju stigmu opasnosti. Najveći broj senzacionalističkih naslova ili bombastičnih najava te priloga, donose veću prodaju, gledanost i slušanost, a to dovodi do zaključka da se jedna incidentna situacija generalizira na sve oboljele.

I dok se oboljeli od nekih drugih bolesti vrlo često udružuju u različite nevladine udruge s ciljem poboljšanja uvjeta liječenja i uvjeta života u društvu, oboljeli od psihičkih bolesti vrlo često su onemogućeni boriti se protiv određenih stavova i pojava u društvu jer bi im to donijelo dodatne probleme, od obitelji do radnog mjesa. Predrasude prema psihičkim bolesnicima i te kako su raširene u javnosti, a osobe s nekim psihičkim poremeća-

Munjika, struja, luđak...

Iako 'rječnik ulice' u medijskim kućama koje njeguju etiku riječi, nije u većini slučajeva i službeni jezik, zbog pojave sve većeg broja svakovrsnih 'novinarskih' uradaka koji ponavljaju temeljna etička načela i kroz izražavanje u novinarskim formama, ne mogu se ne osvrnuti na svakodnevnu pojavu. Od ulice, kavane, političkih skupova i inih formalnih i neformalnih susreta gotovo općeprihvaćen stil ponašanja i komunikacije za eliminaciju neistomišljenika je bez zadrške 'proglašavanje ludim'. Izrazi i pogrdne riječi kao: munjika, luika, luđo, šano-dušo, otisao pa-pa, aleluja, struja, blenton, šizika, zvrketa, tikvan, prošvikani vrlo često se upotrebljavaju čak i u službenim prilikama. Ne radi se najčešće o osobama koje su doista duševni bolesnici, ali kroz takav pristup javno se sugerira da 'nije dobro biti drugačiji' i 'evo što će se desiti ako vam prilijepimo etiketu luđaka'. Jednostavno, bit ćeš obilježen i izopćen!

Osnovno je pitanje kako da se u takvim situacijama postave mediji? Čak i oni novinari koji bi u cijelosti poštivali sve profesionalne norme, ne mogu prekršiti temeljnu – izvještiti o događaju! No, pitanje je načina.

Da li će se medij ograditi od takvog načina komunikacije i s gnušanjem odbaciti takav pristup ili će u izvještaju staviti naglasak upravo na to?

jima smatraju se opasnima, neodgovornima i osobama koje, iznova naglašavam – treba izbjegavati.

Smanjenje stigmatizacije i negativnog stava prema psihički oboljelim osobama u društvu, prema stavu Svjetske zdravstvene organizacije, neobično je važno kao i razvoj programa podrške za pacijente i njihove obitelji.

Dobar primjer da se nizom aktivnosti i javnim nastupom u medijima može osvještavati i senzibilizirati javnost i za probleme psihički oboljelih osoba je Udruga za unapređenje duševnog zdravlja i kvalitete života "MARI-MO" iz Osijeka. U Hrvatskoj je rijetka pojava, osobito u medijima da osobe o svom problemu govore otvoreno, bez skrivanja identiteta. Sasvim suprotno, na javnozdravstvenim tribinama o svojim problemima su javno progovorile osobe s psihičkim teškoćama i time se uz stručnu potporu uključili u borbu pomaganja ljudima da se ne stide svoje bolesti. Zahvaljujući brojnim aktivnostima, ta Udruga istovremeno educira medije i preko njih razvija svijest javnosti o tome da ni jedna bolest, pa tako ni psihička nije sramota.

Koliko god mediji ne daju sasvim vjernu sliku društva i događaja, ipak se ne može zanemariti činjenica da ono što mediji 'serviraju' postaje bitno i značajno za puk. No, mediji su ipak kopija društva u kojem živimo.

U kojoj mjeri se novinari pridržavaju Kodeksa časti i to u segmentu kada se izvještava o nesrećama, bolestima ili zdravlju, mentalnoj manjkavosti, moguće je doznati i uvjeriti se na vrlo jednostavan način: svakodnevnim ili povremenim praćenjem tiskanih ili elektronskih medija. Posebice bombastičnih naslova, najava i na isti način složenih priloga. Dok kod jednog dijela javnosti bombastični naslovi ili sadržaji izazivaju nelagodu i nedobravaranje, većina je prema tome indiferentna. Kako publika, tako i struka.

Naslovi poput: "S djetetom u naručju muškarac s PTSP-om zaustavlja promet" (Vjesnik, 9. 12. 2002.) ili "Jurić pucao u nečake u stanju smanjene ubrovjivosti i boluje od PTSP-a" (Vjesnik, 23. 9. 2000.) uglavnom ne izazivaju pitanja odakle u trenutku dnevnog izvještavanja informacija o zdravstvenom stanju određene osobe? I dok bi se većina zgrozila na naslove koji bi npr. glasili: "Muškarac s karcinom prostate maltretirao susjedstvo" ili "Pobjeđnjela žena s tumorom debelog crijeva istukla blagajnicu u trgovini" dотле naslovi u kojima se najčešće spominje "PTSP" postali su nešto sasvim normalno i uobičajeno.

U kontekstu novinarske odgovornosti interesantni su podaci iz javno objavljenih Izvje-

šća o radu novinarskog Vijeća časti, osobito iz obrazloženja gdje Vijeće navodi koji su članci Kodeksa prekršeni. Osim pojedinih slučajeva, u kojima pojedinci šalju zahtjeve za pokretanje postupka, nema generalne reakcije na objavljivanje tekstova i naslova gdje se stigmatiziraju psihički oboljele osobe, a koji su u suprotnosti s Kodeksom časti. Nema ni konsenzusa medijskih kuća u Hrvatskoj kada je u pitanju objavljivanje tekstova i naslova u svezi s psihički oboljelim osobama ili izvještavanju o bolestima ili nesrećama. Kodeks je jasan, trebao bi biti obvezujući, međutim, osim ako je riječ o kaznenom progonu pojedinca, novinara ili urednika, medijsku kuću ne obvezuje na promijenjeni stil ponašanja. Postavlja se pitanje: koliko novinari uopće poznaju vlastiti Kodeks časti, opće ustavne i pravne norme, a osobito zakone koji se odnose na pojedina područja rada kao što je primjerice, u ovim, konkretnim slučajevima Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, (NN 111/97).? Kada se govori o izvještavanju o psihički oboljelim osobama najčešće se ne poštuje ni temeljno

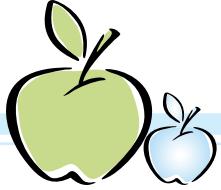
pravo pacijenta/bolesnika da ima pravo na povjerljivost prema Zakonu o zaštiti prava pacijenata (NN 169/2004.).

Dok se u okviru struke između ostalog promiču i edukacije pacijenata koji trebaju naučiti govoriti o sebi, istovremeno se u okviru zajednice u Hrvatskoj ne promiču "programi promijenjena jezika". Vrlo su zanimljivi podaci koji su izneseni na 11. europskom kongresu psihijatrije u Stockholmu gdje se govorilo upravo i o destigmatizaciji, ali kroz jedan trajan proces. Da bi se izbjegla izoliranost, diskriminacija i odvajanje psihički oboljelih osoba, nužna je posebna edukacija još od osnovne škole, gdje djeca kroz određene programe osvještaju svoj odnos prema ljudima koji imaju psihička oboljenja. Talijani takve i slične programe rade već dvadesetak godina i zovu ih upravo "programima promijenjenog jezika". Kada je u pitanju jezik nije bitno promijeniti samo naše imenovanje bolesnika, nego naše prihvatanje osobe s problemima. Samo prihvatanje i novi odnos prema njima izmjenit će situaciju i oni će biti primljeni u društvo na način na koji to sugeriraju suvremene norme života i poštovanja ljudskih prava. Od malih nogu djecu treba educirati da moramo naučiti živjeti s različitim, i da treba brisati predrasude da ti ljudi nisu u mogućnosti biti s drugima, da su neizljječivi, opasni, glupi, iz lošeg socijalnog okružja, nesposobni itd.

Zaključak je vrlo jednostavan: Umjesto da pridonose nerazumijevanju i eksploriraju stereotipe, obveza je medija osvještavanje javnosti protiv stigmatizacije psihički oboljelih osoba.

Ana Diklić
diklica@net.hr

Partnerski odnos na visokoj razini

Psihoedukacijska predavanja i radionice podrške i samopomoći

Kakav je način komuniciranja medija i zdravlja? Na taj upit nije jednostavno odgovoriti jer, barem kad su u pitanju male sredine, nema točnih podataka o učinkovitosti tog odnosa. Opće je poznato kako je zadaća medija da određena zbivanja, pa i ona koja se tiču zdravlja, učine vidljivima javnosti. S druge strane i liječnici su odgovorni prema javnosti. Da bi joj obznanili ono što žele ili moraju, neophodna je komunikacija s medijima. Slobodno se može reći da u Vukovarsko-srijemskoj županiji ta komunikacija, ako je suditi prema dostupnim podacima i zabilježenoj praksi, ipak funkcioniра na zavidnoj razini. Za primjer svakako valja istaknuti jedan izuzetno korekstan, profesionalni odnos kada su, primjerice, u pitanju dva lokalna medija – Vinkovački list i Radiopostaja Vinkovci i zdravstvene ustanove. Vrlo često na stranicama toga lista objavljivani su razgovori o aktualnim temama i na taj način informirana i upozoravana javnost. Osim obvezatnih izvješća o radu i poslovanju bolnica, domova zdravlja i Zavoda za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije, obrađivane su teme poput onih koje su se odnosile, primjerice, na trihinelzu, tuberkulozu, gripu, trovanje hranom, na Nacionalnu strategiju ranog otkrivanja karcinoma dojke, zlouporabu droga... Prije nekoliko godina uveliko se pričalo o antraksu. Ta tema, koja je izazvala pravi strah među građanima, što je i razumljivo, obrađivana je na primjeren način. Nije bilo senzacionalizma,

površnosti. S ciljem istinitog informiranja, korišteni su pouzdani izvori informacija. Koliko je korekstan odnos s ravnateljima, šefovima odjela i liječnicima, potvrđuju i primjeri da su nerijetko sami liječnici, specijalisti iz određenih područja, inicijatori obrađivanja, prezentiranja teme, nekog javno-zdravstvenog problema. Izrazito kvalitetna suradnja ostvarena je s nekolicinom liječnika koji su postali nezaobilazni čimbenik u obavešćivanju javnosti o prevenciji bolesti, o unapređenju zdravlja. Česti su gosti Hrvatskog radija – radiopostaje Vinkovci u emisiji "Zajedno" koja je vrlo slušana i otvorena za upite ili komentare slušatelja. Na toj radijskoj postaji i u tjedniku "Vinkovački list" s osobitim naglaskom svojedobno se pisalo i govorilo o provođenju projekta "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje" u koji je bila uključena i Vukovarsko-srijemska županija čije je Poglavarstvo imenovalo tim sastavljen od predstavnika različitih sektora u kojemu su bili predstav-

POVJERENJEM DO ZDRAVLJA

nici izvršne vlasti, upravnih tijela i stručnih institucija, te predstavnici civilnog društva i medija. Tijekom provedene edukacije tim se pokazao vrlo uspješnim, no, na žalost, za razliku od drugih hrvatskih županija posao nije održan do kraja. Nepoznanica je zbog čega i zašto. Tek jedno je sigurno, rješenja koja je tijekom svog rada u projektu iznijedrio tim, kako bi se unaprijedilo zdravlje i život uopće u ovoj najistočnijoj hrvatskoj županiji, vrijednost su na kojoj se moraju i trebaju temeljiti nekakvi drugi projekti, dragocjeni kada je u pitanju zdravlje. I drugi projekt na lokalnoj razini pobudio je osobitu pozornost medija. Riječ je o projektu pod nazivom "Majčine ruke" koji je na prijedlog jedne majke iniciralo i provodi društvo "Hrvatska žena" iz Vinkovaca. Tim projektom predviđena je kupovina stana u Zagrebu za potrebe smještaja djece i roditelja tijekom liječenja djece od malignih bolesti. Svrha projekta je podići kvalitetu liječenja djece i omogućiti im brži oporavak uz prisutnost roditelja tijekom terapije. Naime, stručnjaci su utvrdili da je oporavak brži i uspješniji ako su uz djecu i roditelji. Projekt je pokrenut prvim humanitarnim koncertom u listopadu 2005. godine. Do sada je različitim aktivno-

stima, poput humanitarnih koncerata, aukcija slika, kazališnih predstava, nogometnih turnira i na drugi način, prikupljeno više od 500 tisuća kuna, a otvoren je i žiro-račun u Slavonskoj banci. Kako nedostaje još toliko, javnost se redovito informira o akcijama prikupljanja sredstava, o potrebi uključivanja u projekt, o potvrđivanju kako je dobro činiti dobro, ma koliko katkad izgledalo suprotno. O projektu su pisali gotovo svi mediji na području Vukovarsko-srijemske županije, kako lokalni, tako i oni na nacionalnoj razini. Prema podacima kojima raspolaže Zavod za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije, trenutačno je u toj županiji 36-ero maligno oboljele djece. Ta je velika brojka, kad je prvi put iznesena u javnost, naravno putem medija, izazvala zabrinutost, svojevrsni šok. I potvrdila se ona dobra, stara izreka, odnosno praksa, da kada vam je dobro i nemate nekakvih većih problema u pravilu ne primjećujete da oko vas žive ljudi koji trebaju pomoći drugim ljudi. To je nekako u psihu ljudi, u njihovu biću.

Objavljinjem tog podatka i prezentiranjem projekta kako bi se pomoglo djeci i njihovim roditeljima, senzibilizirana je javnost. Doduše, još uvek nedovoljno, jer se sredstva prikupljaju sporije nego što je bilo predviđeno. Za realizaciju projekta nedostaje još onoliki iznos koliki je prikupljen. Velika pomoć u provedbi ovog projekta i dalje se očekuje od medija. Doprinos promicanju zdravlja na svoj način daje i Vinkovačka televizija u čijem programu je vrlo gledana emisija "B.O." koju uređuju i vode dvije liječnice iz Zavoda za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije.

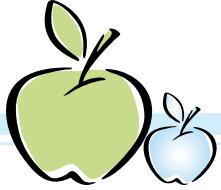
Kada govorimo o medijima svakako valja istaknuti da su oni dio kulture svakoga društva i da je kreiranje javnog mišljenja zadača koja bi se trebala temeljiti na Kodeksu novinarske časti. I ne samo novinarske. Slijedjom tih načela, profesionalnih standarda, novinari uglavnom i djeluju. Tek rijetki pojedinci, uglavnom iz velikih redakcija, zbog njima poznatih razloga, posežu za senzacionalizmom. Svojedobno se o dva slučaja, o grešci u ginekologiji i smrti mladića koji je doživio prometnu nesreću, a koji je liječen na jednom odjelu vinkovačke bolnice, pisalo samo na način informiranja javnosti. Mora se priznati da je izostalo istraživačko novinarstvo. Javnost je ostala uskraćena za pra-

vu informaciju, što nije dobro ni za medije koji bivaju okvalificirani kao nesposobni, ni za liječnike kojima je i te kako stalo da se istina obznani i da u javnosti ne ostane eventualna sumnja. U toj zadaći od velike je važnosti uloga što je imaju urednici medija. Međutim, ipak gledajući u cjelini, može se izreći ocjena da su mediji i zdravlje u Vukovarsko-srijemskoj županiji u vrlo bliskom, profesionalno-odgovornom odnosu, da građani uglavnom dobivaju odgovore na neka svoja pitanja, da do njih dolaze vjerodostojne informacije.

Milka Vida

milka@castanea.hr

Višak lijekova – manjak zdravih životnih navika

Biti zdrav, priznajmo, to je uglavnom stvar vlastitoga izbora

Zbog ubrzane potrošnje skupih lijekova, u Fondu za skupe lijekove u samo pola godine potrošen je gotovo cijeli iznos, pa je HZZO odlučio da do kraja godine neće na listu stavljati nove inteligentne lijekove jer bi to stvorilo nove troškove i dodatno opteretilo proračun.

S druge strane, Hrvatska ljekarnička komora u svom upozorenju na neodrživost prakse u kašnjenju plaćanja lijekova dobavljačima na neprihvatljivih 280 dana, također podsjeća ministra Ljubičića da potrošnja lijekova s obje liste recepata raste po broju izdanih recepata, što ukazuje da su A i B lista zapravo bile politički čin koji nije donio očekivane rezultate – smanjenje potrošnje lijekova.

Bolnice također ne smanjuju potrošnju, rok neplaćanja kod njih je već svih 365 dana u godini, raste potrošnja i skupih i ostalih lijekova. Raste i broj svih dijagnostičkih pretraga, laboratoriji su prekrcani čekačima, radiolozi zatrpani zahtjevima za CT i MR, UVZ i drugim radiološkim pretragama, iako se pokazalo – barem je tako u Splitu – da je čak 80 posto tih nalaza negativno i da ih se polovica uopće ne podigne na šalteru.

Bolovanja se kreću prosječno po stopi od oko 3,5 posto, ovisno o županiji, što u postotku nije zabrinjavajuća stavka. No ako to prevedete u absolutne iznose, dobit ćete podatak da prosječno bolovanje traje 16,7 dana. Primjerice, u Splitsko-dalmatinskoj županiji, a slično je i u svim ostalima, dnevno je na bolovanju više od šest tisuća zaposlenih. Ono što zapanjuje je podatak da su ti ljudi tijekom prošle, 2006. godine "ostvarili" 2.578.722 dana bolovanja. Podijelite s 12 i dobit ćete cijelih – sedam godina.

Stopa bolovanja visoka je prije svega zbog naglog porasta navodnih rizičnih trudnoća. Kad već mogu, žene rado koriste zakonsku mogućnost izbivanja s posla, u čemu im izabrani liječnici svesrdno pomažu, osobito ako žene rade u slabo plaćenoj trgovini ili na poslovima koji zahtijevaju tjelesne napore. Zatim, stopa bolovanja je u porastu zbog bolesti lokomotornog sustava i psihijatrijskih bolesti. No, često je tome zapravo razlog što liječnici izlaze u susret ljudima koji imaju razne probleme u poduzeću, pa tako dok se na jednom mjestu štedi, na drugome se slavina otvara. Taj se začarani krug neće prekinuti dok se ne postigne kakva-takva pravda te društvena odgovornost poduzeća i poslodavaca, ali i države.

Naravno, bolesti lokomotornog sustava danas su raširene, najčešće kao posljedica "sjedalačkog" načina života, što opet uka-

zuje na odsustvo vježbanja i vlastite brige za zdravlje, dok su razlozi dijagnosticiranja psihijatrijskih dijagnoza rizični za jednostavnu analizu, ali barem jednostavni za obje strane. Liječničke inspekcije teško mogu i liječniku i pacijentu ući u trag. Nije lako dokazati da ne postoje nikakvi problemi, nego da se bijeg od nezadovoljstva na poslu ili nesnalaženja, ili pak čiste lijenosti, traži u nekoj psihijatrijskoj šifri. Naime, većina liječnika danas tvrdi da su stanje zemlje u transiciji, nesmiljeni životni ritam, stres te nizak standard, okidači za psihičku neravnotežu. Osim toga, tu su još uvijek svježe posljedice rata. Ipak, kao da se izbjegava ukazati na lakoću izbora u bijeg od suočavanja s novim načinom života ili jednostavno laku dostupnost raznih lijekova za smirenje, čak i za ona stanja koja bi čovjek mogao riješiti šetnjom u prirodi, rekreacijom, druženjem s optimističnim ljudima. Priznat ćete, nije logično da za svaki problem u životu odmah padate u psihičku kruz. Većina bolesti zbog kojih naši ljudi opsjedaju ambulante i čekaonice bolnica ipak su one koje se dadu izlijeviti i sprječiti zdravim životnim navikama.

– Čini mi se da Hrvati naprsto vole biti bolesni, barem sam takav dojam stekla otako sam se s obitelji odlučila vratiti iz Australije u domovinu – rekla mi je splitska liječnica obiteljske medicine dr. Irena Zakarija Grković. – Ovdje svi rado pričaju o svojim bolestima i

svi tako rado odlaze vaditi krv. Vole i lijekove, kao da su bomboni – zamijetila je.

To, naravno, nije neobično, ako se zna koliko su danas građani izloženi jakom marketingu farmaceutskih kuća i rado slušanim radijskim emisijama, kao i propagandnim tiskovinama o bolestima koje su vrlo često tek stanja ili privremena neravnoteža organizma, lako rješiva promjenom načina života – bez posezanja u džep za razne lijekovite pripravke. Danas se već otvoreno govori kako farmaceutska industrija izmišlja bolesti ili pomici granične referentne vrijednosti kako bi sebi stvorila sigurno tržište, u čemu im pomaže spremna vojska bolesnika koji vlastitu brigu i odgovornost za zdravlje prebacuju na liječnika i lijekove.

Iako to nitko ne želi službeno potvrditi, navodno je odluka ministra Ljubičića o isključivoj pravu liječnika na propisivanje lijekova, čime je oduzeta mogućnost ljekarnicima na izdavanje zamjenskoga lijeka, širom otvorenog vrata korupciji u zdravstvu koja nije lako dokaziva, a dugoročno je pogubna. Naime, zastupnici farmaceutskih kuća sada, umjesto ljekarnike, učestalo obilaze liječnike koji im se teško odupiru, pa se iz niza razloga (od plaćenih odlazaka na kongrese ili neko putovanje, čemu je – sasvim ljudski priznajmo – teško reći ne) može računati s novim lijekovima i značajnim propisivanjem lijeko-

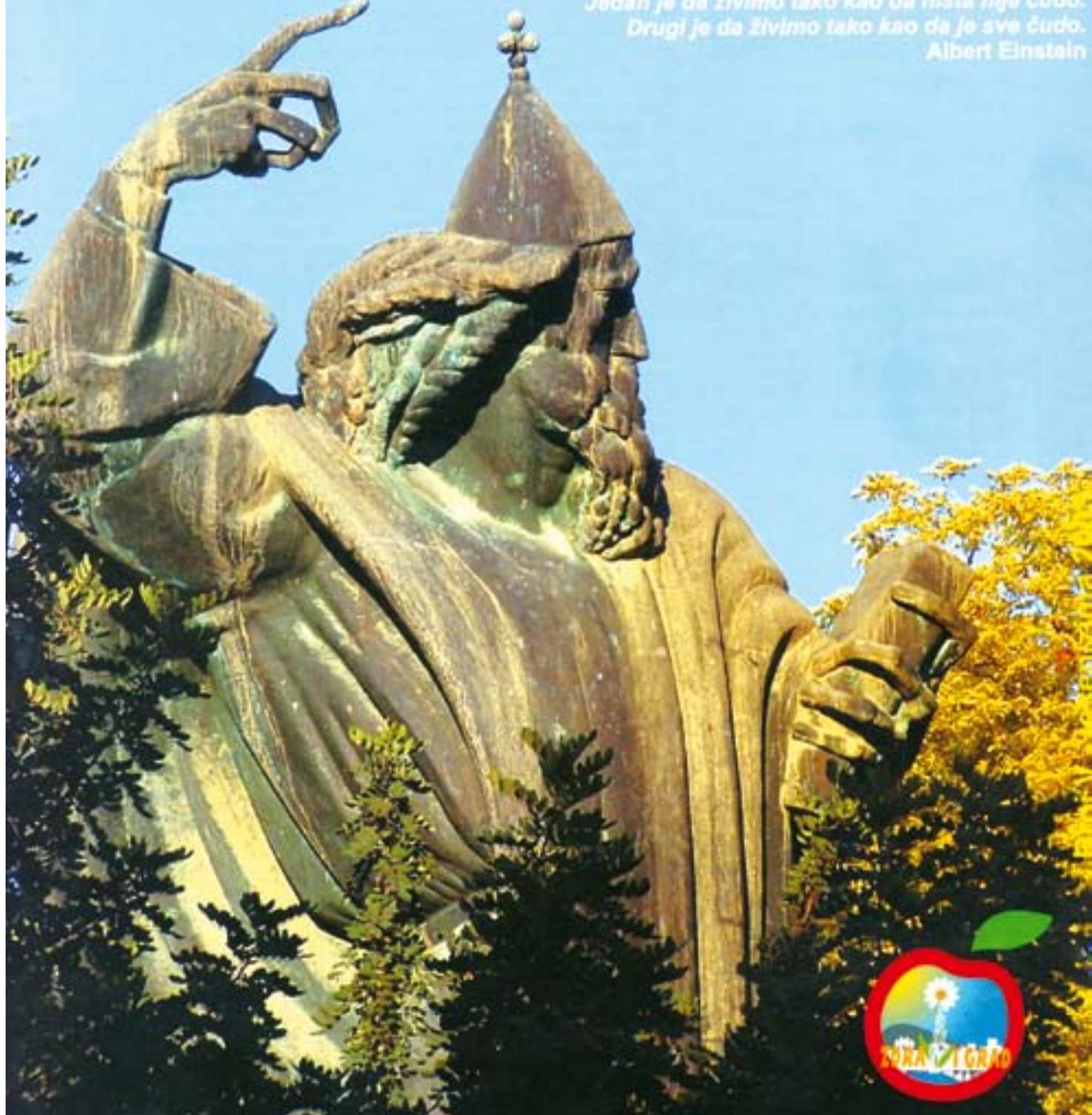
ZDRAVO

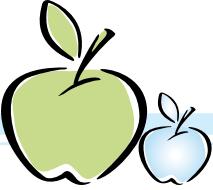
Bilten Projekta *Split zdravi grad*

Split!

*Postoje dva načina življenja našeg života.
Jedan je da živimo tako kao da ništa nije čudo.
Drugi je da živimo tako kao da je sve čudo.*

Albert Einstein

va, čija se potrošnja nije smanjila, pokazuju statistike. Preventivne mjere i akcije izostaju, živimo brzo i moderno, sve je rješivo nekom čarobnom kapsulicom, zbog čega je ulov farmaceuta lagan. Stoga je sasvim logično da će bilo kojoj stranci koja zasjedne ili ostane na vlasti biti vrlo teško smanjiti potrošnju lijekova koja, prema svim pokazateljima, raste u svim zemljama svijeta. (Na stranu začas ostavimo istraživanja i nove inteligentne lijekove za teške bolesti koji spašavaju živote.)

No ako tu stavku nije moguće smanjiti u ukupnom opterećenju zdravstvenog sustava kojega financira svega milijun i tristo tisuća zaposlenika, država bi konačno morala imati više hrabrosti u rezanju drugih troškova zdravstva. A to može postići boljom organizacijom sustava unutar kojega još nitko, jer kod nas to nije praksa, nije izračunao gubitak vremena utrošenog gomilom potrebnih uputnica.

Pogledajte samo radno aktivnu osobu koja ima neki zdravstveni problem. Odlazak svi me izabranom liječniku, čekanje, jer najčešće nema mogućnosti naručivanja u određeni sat i izvan radnog vremena, uputnica, dvije, tri... Za svaku se treba upisati, čekati red ili koristiti pogodnosti socijalnih takata, obaviti pregled, opet ići izabranom liječniku, onda opet uputnice, recepti. Dijagnostičke pretrage posebna su priča. Liječnici su zatrpani takvim slučajevima, nemaju vremena za kvalitetnu anamnezu, sve je površno, iscrpljujuće, nitko nije zadovoljan, svi gube puno vremena.

Vratimo se dr. Ireni Zakariji Grković. U Australiji, kaže ona, liječnik obiteljske medicine prosječno potroši do pola sata na razgovor

s pacijentom, to je ženska praksa, muški liječnici u razgovoru s pacijentom provedu u prosjeku 20 minuta. Anamneza je ključna, dobrim razgovorom i podrškom često se mogu izbjegći nepotrebne pretrage. U Australiji liječnik sam zakazuje pregledne kod specijalista i dijagnostičke pretrage i, što je vrlo važno, pacijentu nikada nije dozvoljeno da sam podiže nalaze jer ih može krivo interpretirati i preplašiti se, a tako uzdrman nije kvalitetan sudionik ni partner liječniku. Također, kronične bolesnike u Australiji ne maltretiraju čestim odlascima primarnog liječniku i specijalistu kako bi mu se odobрила nova količina lijekova. Dobiva recept koji vrijedi šest mjeseci, svaki put kad mu po-

nestane lijek, odlazi u ljekarnu i udara mu se pečat kako bi se mogla nadzirati potrošnja. Nema nepotrebognog gubitka vremena, nema nervoze, a bolnički liječnici rješavaju doista složene slučajeve, ne bave se na Klinici za kirurgiju malim kirurškim zahvatima ili sličnim. Sve to obavlja izabrani obiteljski liječnik, osamdeset posto svih pretraga i zahvata. Naravno, u Australiji je drugačije uređeno zdravstveno osiguranje – ono koje je kamen spoticanja u svim dosadašnjim, a čini se i budućim zamišljenim reformama zdravstvenog sustava u Hrvatskoj. Australijski su liječnici stimulirani za provođenje preventivnih programa, uvođenje zahvata i slično. Tamo gdje osoba sebi može pomoći kvalitetnim mijenjanjem životnih navika, na koje bi trebala biti motivirana sustavom zdravstvenog osiguranja, i tamo gdje se krajnjim pojednostavljinjem organizacije prihvata i obrade pacijenata mogu smanjiti pritisci na specijalistiku i dijagnostiku – tamo se može i značajno uštedjeti.

Zahvatom isključivo u sustav potrošnje lijekova svaka će reforma zdravstva biti jednostavno nemoguća misija.

Još kad bi – umjesto raširene kuknjave i općeprihvaćenog trenda u kojemu se ljudi hvalisaju svojim, primjerice, visokim kolesterolom kao da su dobili na lotu, jadajući se pritom kao da uživaju i ne čine ništa da ga smanje – netko konačno pojasnio da se sav naš život i zdravlje nalazi u našem doživljavanju stvarnosti po načelu izbora – gubitnik ili dobitnik – o zdravstvenoj reformi razgovaralo bi se, ako ništa drugo barem s olakšanjem.

Biti zdrav, priznajmo, to je uglavnom stvar vlastitog izbora.

Vedrana Krstić Ivanisević
Vedrana.Krstic.Ivanisevic@hrt.hr

Međimurski mediji i zdravlje

U Medimurskoj županiji koja je među najmanjima u Hrvatskoj, kako po površini, tako i po broju stanovnika, postoji velik broj i raznolikost medija. U Međimurju živi oko 120 tisuća stanovnika, a djeluje jedna lokalna televizijska kuća, šest radijskih privatnih kuća, dva lokalna lista, dopisništva nacionalnih dnevnika i dopisništvo HTV-a. Treba naglasiti da su svi lokalni mediji u Međimurskoj županiji u privatnom vlasništvu, da žive na tržištu i da su svi stariji od deset godina i naučeni na tržišnu utakmicu. U tom kontekstu novinari u svim pristupima pa i kod obrade tema o zdravlju moraju negdje u primisli imati kako temu obraditi na tako zanimljiv način da je slušatelji, gledatelji i čitatelji njihovih novina "kupe".

Naime, međimurski mediji ne mogu računati ni na kakvo pokrivanje troškova poslovanja iz općinskih, županijskih ili drugih proračuna. To je okvir kojega su u svakom trenutku svjesni.

No premda se pojednostavljeno misli da takva koncepcija znači nužno objavu žuti-

la i senzacija, to je još jedna od predrasuda o medijima. Mediji u privatnom vlasništvu samo puno pažljivije osluškuju potrebe svojih konzumenata.

Prije tri godine, kao novinarka i pomoćnica urednika Međimurskih novina, uključena sam u Županijski tim za zdravlje Međimurske županije i aktivno sam bila uključena u izradu međimurskih prioriteta za zdravlje. Kod formiranja podtimova po pojedinim prioritetima uključivala sam u rad i svoje kolege iz drugih medijskih kuća, jer to stvara pozitivni odnos prema afirmiraju pojedinih zdravstvenih problema. Za ilustraciju, u Međimurskoj županiji jedan od prioriteta je i borba protiv alkoholizma zbog posljedica za zdravlje koje on nosi.

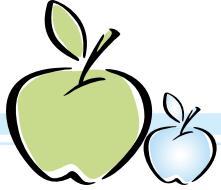
Da bi se dobila slika raširenosti alkoholizma među mladima, sudjelovala sam u kvalitativnom istraživanju toga problema među mladima. Prezentacija rezultata istraživanja važan je dio senzibilizacije javnosti. Kao članica petročlanog tima uz to sam preuzeila obvezu organizacije u izradi i tiskanju brošure, te dala niz savjeta oko načina njezi-

ne prezentacije, posebice u dijelu kako tu temu na zanimljiv način prezentirati prema određenim medijima. Ako se zdravstvene teme predstave na pravi način, one mogu dobiti potporu medija. Novinari vole kad se mogu naći u situaciji otkrivanja određenih problema, ali i nalaženja rješenja problema. Ako se stvari postave tako, moguće je dobiti njihovu suradnju. Ono što oni ne mogu, to je zabraniti reklamiranje, primjerice, piva na stranicama svojih novina, u radijskim ili televizijskim emisijama. Privatni mediji žive od marketinga i sve što je zakonom dopušteno marketing njihovih medijskih kuća će nastojati dobiti kao prihod od reklame. Dakle, tako dugo dok reklamiranje Galerije Adris ili Karlovačkog piva nije zakonom zabranjeno, bit će snažno medijski reklamirano. A tu su novinari potpuno nemoćni. Često se brka marketing s novinarima. To su dvije potpuno odvojene i različite stvari, premda se često međusobno hrane.

Božena Malekoci-Oletić

bozena.malekoci@mnovine.hr

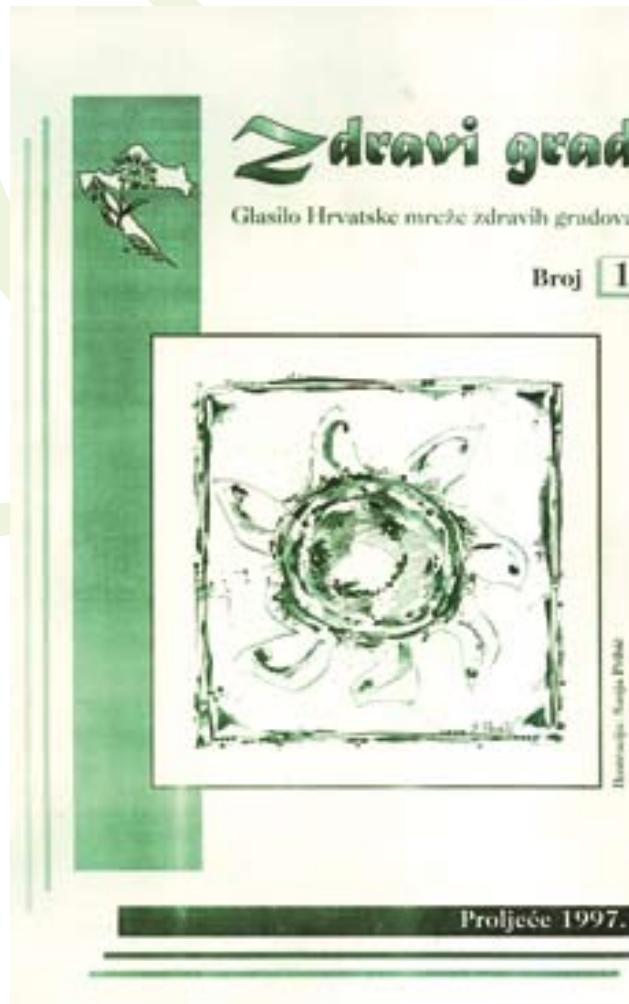
Od Zdravoga grada do Epohe zdravlja

Medijsko stvaralaštvo Hrvatske mreže zdravih gradova

Glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova Zdravi grad pokrenuto je u proljeće 1997. godine s temeljnim ciljem ostvarivanja medijske vidljivosti projekta Zdravi grad na području Hrvatske i djelatnosti Hrvatske mreže zdravih gradova i njezina Suportivnog centra. U uvodniku prvoga broja među ostalim se kaže: "Na prvom Sajmu zdravlja, održanom krajem travnja 1996. godine, na Ljetnoj školi zdravlja u Motovunu prošloga ljeta, pa na radnom sastanku Hrvatske mreže zdravih gradova u Rijeci, krajem studenoga, ali i u brojnim drugim prigodama, razgovarali smo o nedovoljnoj prepoznatljivosti pokreta Zdravi grad u javnosti, o potrebi naglašenije prisutnosti u medijima, od lokalnih glasila do Interneta, naglasivši uvijek vlastitu obavezu da pridonesemo koliko možemo. Zdravi grad je jedan od pokušaja u tome smislu".

Od samoga početka Zdravi grad postaje prepoznatljiv po svom A4 formatu, zelenoj boji u proljeće, žutoj u ljeto, smeđoj jesenskoj i sivoj zimskoj, naslovnicu koju je osmisnila akademска slikarica Alma Šimunec Jović i karikaturama koje crta druga akademска slikarica, Sanja Pribić. Ostale poslove, "umnoživača", "sklamatelja", novinara, foto-reportera, urednika, glavnog i odgovornog urednika, a po potrebi i druge, obavlja ogromna redakcija sačinjena od dojnjepotpisanog. Bilo je ambiciozno, inspirativno i veselo.

U prvom broju su prilozi o gostima Hrvatske mreže zdravih gradova iz Austrije i Irske, evaluaciji projekta Zdravi grad u Puli, dijelu poslijediplomskog studija javnog zdravstva naslovljenom "Zdravlje u zajednici" u kojem

su sudjelovali i gradski koordinatori Zdravoga grada iz Rijeke, Osijeka i Pule, prezentaciji projekta Zdravi grad Poreč-Citta sana Parenzo i najava drugog Sajma zdravlja, uz poziv svim čitateljima na suradnju, koji će se ponavljati u svakom od idućih šesnaest brojeva, koliko je objavljeno do zime 2000. godine. Uz redovite, objavljeno je i pet izvanrednih brojeva Zdravoga grada, posvećenih pojedinim događanjima ili posebnim temama.

Izdavanju Zdravoga grada prethodila je značajna izdavačka djelatnost Suportivnog centra Hrvatske mreže zdravih gradova, od ratnog izdanja Wounded Healthy Cities iz 1992. godine do redovitih godišnjih izvještaja o radu, adresara civilnih udruga i drugih publikacija.

Od 1996. godine Hrvatska mreža zdravih gradova snima i objavljuje i videozapise raznih događanja, poput Prvi sajam zdravlja u Zagrebu u deset minutnoj i polusatnoj verziji, Deset godina poslije, u hrvatskoj i engleskoj verziji, snimljen 1998. godine, povodom deset godina postojanja pokreta

Zdravi grad u Zagrebu i Hrvatskoj, a zatim i ambicioznej Slavonska svitanja, pola sata dugi zapis o aktivnostima pokreta Zdravi grad u Slavonskom Brodu, Osijeku i Vinkovcima te Sisak – bolnica prijatelj djece, petnaest minuta o 'baby friendly hospital' projektu u Sisku, oba iz 1999. godine, te Istarski kažuni, iz 2000. godine, o aktivnostima projekta Zdravi grad u Puli, Poreču i Pazinu. Godinu dana poslije Zdravoga grada pokrenut je i Motovunski glasnik, kao glasilo Ljetne škole unapređenja zdravlja u Motovunu. Svake godine objavljeno je nekoliko brojeva (ukupno petnaest do kraja 2000. godine), ovisno o broju i sadržaju aktivnosti na Školi. Za razliku od Zdravoga grada koji je krajem 2000. godine prestao izlaziti, Motovunski glasnik objavljuje se i dalje.

Stručna savjetnica: Dr. Selma Šogorić
Asistent snimatelja: Dr. Aleksandar Djakula
Snimatelj: Matija Iveković
Montažer: Milan Buškovač
Scenarist i redatelj: Duško Popović
Tehnička realizacija: Autorski studio FFV
Produkcija: Hrvatska mreža zdravih gradova

Trajanje: 29 minuta

Copyright by HMZG, Zagreb, Croatia
Sva prava pridržana

Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet
Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar"
10000 Zagreb, Rockefellerova 4, Hrvatska
tel: 1 4684 440
fax: 1 4684 441

Dizajn i izrada: Alena Šimunović Šimić

Prosinac 2000.

Prosinac 2000.

Prosinac 2000.

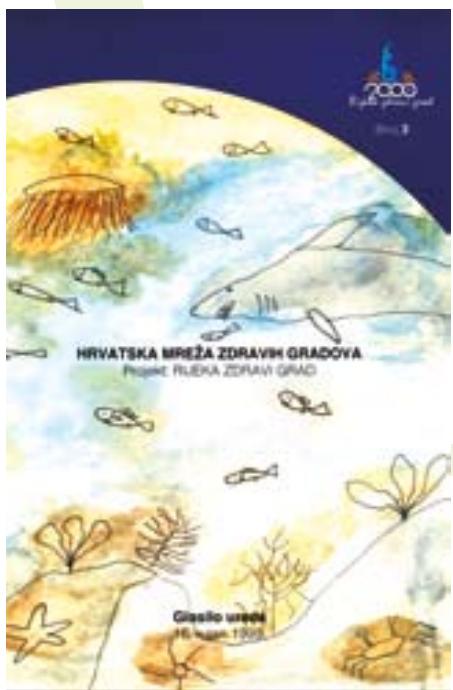
6

Istarski kažuni

Hrvatska mreža
zdravih gradova

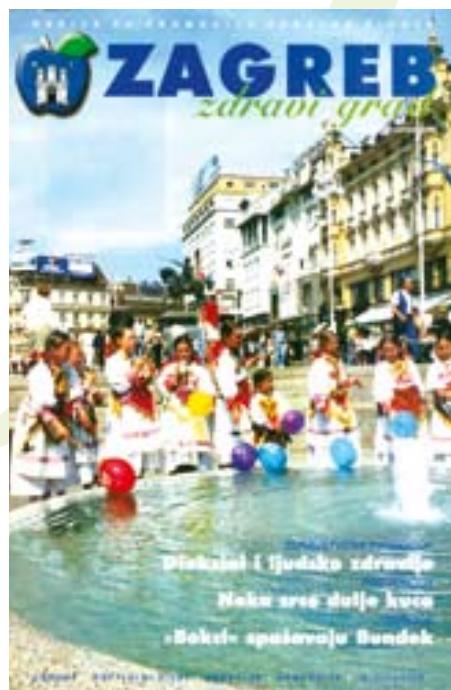
Supportivni centar

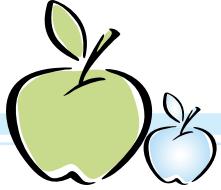

Potaknuti izlaženjem Zdravoga grada, kao glasila Hrvatske mreže zdravih gradova, pojedini su gradski projekti pokrenuli vlastita izdanja, pa su tako počeli izlaziti listovi Zagreb zdravi grad, revija za promociju zdravog života, u nakladi od čak 250.000 primjeraka, Labin zdravi grad, Rijeka zdravi grad i Zdravo Split! Neki od njih izlazili su kraće vrijeme, neki dulje, a neki izlaze i danas.

Od proljeća 2005. godine objavljuje se i glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova Epoha zdravlja. Svojevrsni nasljednik nekadašnjeg Zdravoga grada zamišljen je još krajem osamdesetih godina prošloga stoljeća, pod istim imenom, ali je spletom raznih, uglavnom nesretnih okolnosti, na objavljivanje prvoga broja čekao više od petnaest godina. Kad su se sklopili svi neophodni uvjeti, Epoha zdravlja je krenula i čini se da je još dugo nitko i ništa neće zaustaviti.

Duško Popović
popovicdj@yahoo.com

U Vinkovcima je održan 11. sajam zdravlja

Jedanaesti Sajam zdravlja održan je od 20. do 22. travnja u Vinkovcima, u organizaciji Grada Vinkovaca, projekta Vinkovci – zdravi grad, Vukovarsko-srijemske županije i Hrvatske mreže zdravih gradova i pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH.

Na Sajmu je održan velik broj stručnih seminara, foruma, predavanja i radionica. Danijel Šota i Jasmina Perić vodili su stručni seminar Zdravstveni djelatnici na udaru medija i pravosuđa, a na stručnom seminaru Preventivno djelovanje na području duševnog zdravlja u školskoj populaciji Josip Župarić je izvijestio o nasilju u obitelji te o pregledu stanja kriminaliteta mladih na području Vukovarsko-srijemske županije i grada Vinkovaca za 2006. godinu, Suzana Fabijanić o preventivnom djelovanju na području duševnog zdravlja, a Vladimir Gruden o psihijatrijskim aspektima otkrivanja rizičnih skupina u školi. Na stručnom seminaru Terapijsko jahanje – tjelesna aktivnost u funkciji zdravlja govorili su Dragan Blažević o Hrvatskom savezu za terapijsko jahanje i tehničkim uvjetima za realizaciju programa terapijskog jahanja, Zlatko Kavura o suradnji kroz program terapijskog jahanja, Jelena Krmpotić o jahanju kao terapijskoj metodi, Dejan Gogić o cerebralnoj paralizi i terapijskom jahanju, Ines Kovacević o mentalnoj retardaciji i pozitivnim učincima terapijskog jahanja u rehabilitaciji djece i odraslih s mentalnom retardacijom, Željko Čenić o tjelesnoj pripremi u funkciji zdravlja i sporta i Marina Koprivnjak o sportu kao motivaciji. Na forumu Izazovi lokalne samouprave i regionalne uprave u razvoju zdravlja, društvenog, kulturnog i gospodarskog života, Selma Šogorić je iznijela Evaluaciju postignuća projekta "Zdrave županije" – Jesmo li uspjeli?, Vladimir Gruden je govorio o psihodinamici suradnje, Kata Krešić prezentirala Zavod za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije i iznijela dobar primjer prakse, trihinelozu kao javnozdravstveni problem, Davorin Gajnik elaborirao provedbu aktivnosti u sklopu akcijskog plana za zdravlje Zagrebačke županije u periodu 2003. – 2007., a Vesna Zec govorila je o projektu Zajedno bolje – oblicima suradnje i dobrim primjerima prakse Grada Splita. Na stručnom predavanju Ovisnosti i mentalno zdravje, Milan Čapalija je izvijestio o projektu Otvoreni kišobran i prikazao evaluaciju programa prevencije ovisnosti, Siniša Brlas govorio je o protokolu postupanja i suradnje nadležnih tijela u Virovitičko-podravskoj županiji u slučaju saznanja o osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti, a Marija Turk-Kučić prezentirala Slatinski alkohološki program kroz prikaz 30 godina rada.

Tradicija i vizija

ISSN 1846-0437

11.

SAJAM ZDRAVLJA

VINKOVCI, 20.-22. 04. 2007.

SAJAMSKI VODIĆ

ZBORNIK RADOVA I IZVJEŠĆA SA SAJMA

Pokrovitelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Medijski pokrovitelj: Vinkovčka televizija

Državno natjecanje:
"Hrvatski kup kuhara - III. ZLATNA JABUKA"
Vinkovci, 19.-20. 04. 2007., hotel "Admiral"

VINKOVCI
ZDRAVI GRAD

www.posao.hr

ZDRAVLJE ZA SVE

FORTUNA
botička skulptura iz 1. stoljeća
Colonia Agripa Obulon
VINKOVCI

2600 godina prije Krista
2600 years before Christ
najstariji Europski kalendar
predstavljen u Vinkovcima 1978. god.

Elvira Koić, Snježana Vondraček, Margita Hajduković, Nada Medved, Mirjana Jakelić i Jadranka Puzak predstavile su pet godina "UKLA-Virovitica", a Charles David Tauber govorio je o grupama za samopomoć kao prvim u nizu tretmana problema vezanih uz mentalno zdravje.

Na stručnom predavanju Anoreksija, pretilost, prehrana i zdravlje, Astrid Periškić je govorila o anoreksiji – strahu od debljine, Ivan Pavić o pretilosti u djece, Silvija Juzbašić o pretilosti kao epidemiji modernog doba, Vesna Štitić o prekomjernoj težini kao estetskom nedostatku ili bolesti, a Robert Alapić o inteligentnoj prehrani odnosno o

inteligentnoj ishrani, nutriciji i optimiziranju svoga zdravlja sa staničnom prehranom.

Stručno predavanje Higijena i zdravstvena njega pozabavilo se prezentacijom Ustanove za zdravstvenu njegu "Mira Fernbach" i temom zdravstvena njega i fizička rehabilitacija u kući, dok je o higijeni radnog okoliša u zdravstvenoj ustanovi govorila Mihaela Brajković, o zadaći medicinske sestre u sprječavanju nastanka mastitisa tijekom babinja Agneza Aleksijević, a Udruga RODA – Roditelji u akciji ukazala je na prednosti platnenih pelena.

Na forumu Budućnost ruralnog prostora: Što su resursi i kako ih promatrati? Aleksan-

dar Džakula govorio je o životu u ruralnom području i novim resursima. Održan je i okrugli stol o hrvatskoj poljoprivredi i pristupnim fondovima EU: SAPARD i IPARD, o čemu je izvjestio Tugomir Majdak, te mjerama i poticajima kojima Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva potiče poljoprivrednu i ruralni razvitak, odnosno interesnom udruživanju poljoprivrednika, udrugama i zadrugama, o čemu je govorio Ivan Hodalić. Na okruglom stolu o nevladinim organizacijama, invalidnosti i suradnji, Andelka Zelenko izvjestila je o mobilnosti Slatine u ozračju međunarodne konvencije o pravima osoba s invaliditetom, a Udruga za pomoć osobama s invaliditetom Bubamara, Vinkovci, o nevladinim organizacijama i suradnji.

Na panelu Dom zdravlja i njegova uloga u budućnosti, Luka Kovačić govorio je o budućnosti Doma zdravlja, na prvom sa-

vjetovanju Idem na posao.hr Saša Jurković o upravljanju karijerom, pravilima pisanja životopisa i ponašanju na razgovoru za posao, Jadranka Apostolovski o iskustvima i praksi udruge Mobbing iz Zagreba, a Vesna Kovač o načinima predstavljanja poslodavcu i kako tražiti posao?

Zanimljivo je da je na 11. sajmu zdravlja izvedeno i pet igrokaza s javnozdravstvenim temama. Prikazani su Neću drogu, Dubravka Lažete i Prike, Krik – naši napor i uspjesi, Jasenke Plantak i Mirjane Grbac, lutkarski igrokaz Joja i jaje, Snježane Duman-Lovrić, Jaje, Zlatka Krilić te Spasite visoka stabla, Leslie Mills u izvedbi Dramske skupine Dječjeg doma sv. Ana Vinkovci.

Na Sajmu zdravlja održano je i više revija, radionica, promocija knjige Sto godina gimnastike u Vinkovcima te državno natjecanje Hrvatski kup kuhara – III. Zlatna jabuka.

Na 98 unutrašnjih i 9 vanjskih štandova

predstavile su se brojne udruge, ustanove, tvrtke i državne institucije, od Hrvatske mreže zdravih gradova i projekata Zdravi grad iz Rijeke, Poreča, Splita, Opatije, Virovitice, Slatine preko niza vinkovačkih institucija, udruga i obrta te gostiju iz drugih dijelova Hrvatske, do udruga i institucija koje djeluju na području cijele RH. Sve veće zanimanje za sudjelovanje i prezentaciju na Sajmu zdravlja uvjetovalo je i otvaranje izdvojenih lokacija, kojih je ove godine bilo dvadesetak, a na njima su organizirani posebni sadržaji.

U sklopu Sajma zdravlja objavljen je četvrti broj Razbibrige, sajamskog priručnika za dobro raspoloženje, održane su tri izložbe i pet sportskih aktivnosti.

Medijski pokrovitelj 11. sajma zdravlja bila je Vinkovačka televizija.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Hrvatski časopis za javno zdravstvo

Usiječnju 2007. završeno je dvo-godišnje pilot razdoblje Hrvatskog časopisa za javno zdravstvo (HČJZ). Tijekom proteklih dvije godine izšlo je jedanaest brojeva časopisa. Reagirajući na izraženu potrebu za komunikacijom među profesionalcima te potpuno nove mogućnosti digitalnih tehnologija, HČJZ je postao prepoznatljiv kao neposredni komunikacijski medij svih koji promišljaju, razmišljaju i djeluju u javnom zdravstvu. Statistike posjeta web stranicama pokazuju da neprekidno raste broj čitatelja te da sazrijeva vrijeme i kritična masa profesionalaca koja zdravlje ne uzima pasivno i s distance, već u borbi za zdravlje vide svoju profesionalnu odgovornost i obvezu. U prilog tome svjedoči i podatak da je u jedanaest dosad izdanih brojeva svoje radove u HČJZ objavljivalo (mnogi višekratno) 608 autora.

Prema sadržajima koje obrađuje, Hrvatski časopis za javno zdravstvo usmjeren je na objavljivanje znanstvenih i stručnih članaka iz područja teorije i prakse javnoga zdravstva Republike Hrvatske, što uključuje socijalnu medicinu, epidemiologiju, istraživanja usluga u zdravstvu, upravljanje u zdravstvu, etiku i pravo u zdravstvu, zdravstvenu ekonomiku, zdravstvenu ekologiju i ostala sroдna područja. Prema svojoj misiji, Hrvatski časopis za javno zdravstvo jača svijest i senzibilizira struku. Moguće je ustvrditi da je časopis nezaustavljivo pokrenuo kotač razvijanja i jačanja svijesti o vlastitom zdravlju i položaju u profesiji.

Iako je po mnogočemu HČJZ jedinstvena publikacija, posebno treba istaknuti nekoliko vrijednosni koje od svojeg osnivanja promiče. To su usmjerenost na lokalno – zajednicu i pojedinca, otvorenost za sve nove ideje i teme te poticanje društvene i pro-

fesionalne odgovornosti za zdravlje. Svaki broj HČJZ-a posvećen je zdravlju u jednoj županiji, i svaka županija dobiva priliku da imenovanjem urednika te izborom sadržaja predstavi sve aktualnosti specifične za svoju regiju. Do sada objavljeni županijski prilozi pokazali su svu raznolikost problema, ali i ogromno bogatstvo intervencija te snagu profesionalaca. Iznimno je značajna mogućnost da ovakvim županijskim pregledima HČJZ direktno potiče razmjenu iskustva, znanja i ostvarenja.

Uređivački je kredo HČJZ-a: svi imaju pravo objavljivati i biti čitani, a nekima je to i obveza! Rezultat takvog pristupa su kolumnе odgovornih u kojima profesionalci i političari komentiraju aktualne teme iz područja svojeg profesionalnog djelovanja i svoje odgovornosti. Osim tema koje obrađuju "odgovorni", i sve druge teme pokrenute su na inicijativu stručnjaka koji su prepoznali potrebu da se na jednome mjestu prikupljuju relevantni tekstovi iz pojedinog područja. Prikupljuju, a ne jednokratno objave u jednom broju. Ovim neuobičajenim pristupom osigurava se jedna od najsnažnijih osnovina časopisa. Naime, jednom pokrenuta tema ostaje trajno otvorena za nove priloge. Tako

su kroz dosad objavljene brojeve stvorene impresivne baze članaka i informacija za pojedina područja javnoga zdravstva, neprekidno dostupne na web stranici časopisa.

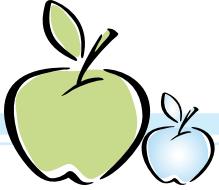
Hrvatski časopis za javno zdravstvo svojim je djelovanjem postao dio globalne mreže javnozdravstvenih aktivnosti, ali je pri tome zadržao svu širinu i maksimalnu usmjerenost na profesionalce i građane Hrvatske. Svojim otvorenim pristupom u objavljivanju, reagiranjem i objavljivanjem aktualnosti te korištenjem hrvatskog jezika, postao je nezaobilazno mjesto informiranja i određenica svih "googlanja" po temama iz javnog zdravstva u Hrvatskoj.

Uredništvo HČJZ

www.hcjz.hr

Važnost brige za zdravlje i ulogu koju u tome ima vlast, jasno su pokazali još stari Dubrovčani kad su na vrata Vijećnice u kojoj je zasjedalo Veliko vijeće stavili natpis: "Obliti privatorum – publica curate" ("Zaboravite osobne i skrbite o javnim stvarima"), kao podsjetnik onima koji ulaze.

Festival jednakih mogućnosti

Ako je svaka peta osoba s nekim nedostatkom, a svaka deseta ima utvrđeno tjelesno ili osjetilno oštećenje, ljudi su u susretu s invalidima većinom zbumjeni. Nedovoljna upućenost u njihove potrebe i mogućnosti te predrasude ili strah od susreta s nepoznatim, sputava ih da slobodno komuniciraju i surađuju s osobama umanjenih fizičkih ili mentalnih sposobnosti.

U cilju razvoja svijesti o pravima i slobodama izoliranih društvenih skupina i kao doprinos izjednačavanju njihovih mogućnosti s mogućnostima drugih građana, osmišljena je ideja o organiziranju manifestacije urbane kulture pod nazivom Festival jednakih mogućnosti.

Festival predstavlja osobe s invalidnošću koje, zajedno s estradnim i kazališnim umjetnicima, nastupaju u glazbeno-scenskom, filmskom i likovnom programu te sportskim igrama. Svrha je Festivala pokazati stvaralačke mogućnosti izvodača programa na javnoj kulturnoj sceni, šireći poruku o tome da osobe s invalidnošću trebaju uživati ista prava i obveze poput drugih građana, te na taj način poticati donošenje mera za njihovo ravnopravno sudjelovanje u razvoju zajednice.

Ideja je sazrijevala godinama, a temeljila se na činjenici da i osobe s invalidnošću mogu pokazati svoje vrijednosti na glazbenoj, dramskoj, sportskoj ili nekoj drugoj sceni, ali ih građanstvo nema prigode vidjeti jer na različitim manifestacijama pokazuju, uglavnom drugim invalidima, kako i oni znaju pjevati, glumiti, plesati ili slikati. Tek razvojem urbane kulture na početku 21. stoljeća invalidi su se izborili za svoj festival i počeli pridonositi javnom kulturnom životu i turističkoj ponudi u zajednici.

Festival se pet godina zaredom održavao na Cvjetnom trgu dok se ovogodišnji, šesti, zbog proširivanja programa seli na Trg bana Josipa Jelačića. Na uličnom Festivalu potkraj svibnja svaki je prolaznik mogao pogledati program koji izvode osobe s invalidnošću i uvjeriti se u njihova djela kojima, poput drugih umjetnika, postižu visoku vrijednost i zadivljuju publiku. Organizator Festivala i njegov idejni zaštitnik je Društvo tjelesnih invalida u Zagrebu.

Prvi se festival dogodio 17. i 18. svibnja 2002. zahvaljujući potpori Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj i moralnom pokroviteljstvu Grada Zagreba. Ideja za taj projekt pažljivo je razrađena, a rođenje neobičnog festivala na "krilima" entuzijazma sudionika snažno je odjeknulo u javnosti. Unatoč uspješnom početku, stje-

cajem nepovoljnih okolnosti i u nedostatku finansijskih sredstava, projekt je iznimno teško nastavljen. Međutim, zahvaljujući vjéri u vrijednost idejne zamisli i spasonosnoj potpori Grada Zagreba, drugi festival se ipak održao. Treći festival je osobit po organizacijskom osloncu na vlastiti tim i dvadesetak stručnjaka okupljenih u Organizacijskom odboru Festivala. Opstojnost Festivala danas podupiru državna i gradska tijela uprave te mnoge javne institucije i darovatelji.

Festival je koncipiran u četiri tematske cjeline. Glazbeno-scenski program je sastavljen od dramskih, glazbenih i plesnih točaka koje su naizmjenično izvodile osobe s invalidnošću i estradni umjetnici. U filmskom se programu prikazuju dokumentarni filmovi o životu i radu osoba s invalidnošću.

Likovni program se sastoji od skupne izložbe likovnih radova na kojoj izlaže tridesetak autora različitih umjetničkih izričaja, povezanih tjelesnim oštećenjem kao zajedničkim

obilježjem. Umjetnicima s invalidnošću pridružuju se i drugi slikari koji urbani prostor prihvataju i kao likovnu scenu. Likovni se radovi postavljaju na štandove i posebne stalke za izlaganje umjetnina na otvorenom prostoru, a promatrači uspostavljaju odnose prema i s radovima autora koji se predstavljaju bogatstvom stilskih, tematskih, izričajnih, generacijskih i drugih različitosti.

U svrhu popularizacije i približavanja invalidskog sporta građanstvu, održava se nesvakidašnje atraktivno događanje. Na sjedećoj odbojci, te uličnoj košarci, hokeju i tenisu u invalidskim kolicima odigravaju se turnirska natjecanja između momčadi iz Hrvatske i, za sada, uglavnom iz Slovenije.

Na festivalu se organiziraju i rekreacijsko-sportske aktivnosti. Na poligonu s improviziranim zaprekama koje invalidi svladavaju u svakodnevnom kretanju, izvodi se igra mobilnosti u kojoj javne osobe stječu dragocjena iskustva o životu osoba s funkcionalnim

oštećenjem organa za kretanje te osjetila vida i sluha. Uz igru i razonodu građani se informiraju o potrebi prilagodbe okoliša osobama s teškoćama u kretanju.

Festival promatra više od 15.000 ljubitelja glazbeno-scenske i likovne umjetnosti. U 24 sata programa na trodnevnom Festivalu nastupa više od 900 izvođača iz zemlje i inozemstva, od kojih oko 600 osoba s invalidnošću. Oko 130 educiranih i za rad temeljito pripremljenih studenata-volontera svake godine bitno pridonose ostvarivanju Festivala u njegovoj idejnoj zamisli.

Budući da ulični Festival prihvaćaju svi sudionici, a njegov program zaokuplja građansku i medijsku pozornost, Festival opravdava svoje postojanje i nastavak projekta.

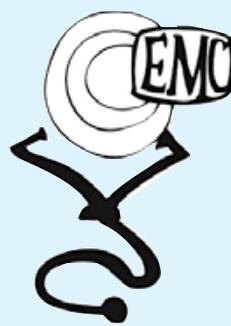
Milan Ožegović
dti@zagreb.hr

Zašto EMC festival Mediji i zdravlje?

Profesionalna zadaća liječnika je davanje informacija i savjeta o zdravlju i bolesti pojedincima, obiteljima, grupama i zajednicama, a načini i metode kako to čine ovise o specifičnostima i mogućnostima radnog mjesto. Istovremeno, liječnička struka i sustav zdravstva imaju zadaću stručnog i etički opravdanog informiranja građana o novostima u medicini, pravima i obvezama pacijenata, novostima u zdravstvu i sadržajima koji su važni za razumijevanje načina rada sustava i njegova korištenja. U komunikaciji sa zajednicom, liječnicima je potrebna suradnja s drugima, osobito s medijima i onima koji će svojim umijećem i znanjem te profesionalnom odgovornošću znati što, kada i kako prenijeti javnosti.

Uloga medija izuzetno je važna u razvoju zdravstvene pismenosti i zdravstvene kulture: od informiranja o zdravlju i bolesti do razvoja stavova, ponašanja i zdravih stilova života. Polazeći od profesionalne odgovornosti i etike svoje profesije, novinari i medijski stručnjaci nastoje svoje zadaće ispuniti tako da zadovolje potrebe građana i očekivanja javnosti. Pri tome im također trebaju suradnici, ne samo kao "izvor informacija", već kao pouzdani partneri s kojima rade kontinuirano i s povjerenjem.

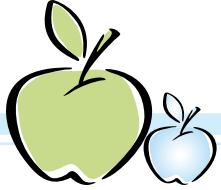
Kod nas imamo brojna pozitivna iskustva i primjere dobre prakse u međuprofesionalnoj suradnji zdravstvenih i medijskih stručnjaka. Ovu je suradnju, međutim, potrebno stalno razvijati. Edukacijski multimedijski centar (EMC) Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" Medicinskog fakulteta u Zagrebu prepoznao je ovu potrebu te organizacijom EMC festivala Mediji i zdravlje nastoji unaprijediti kvalitetu marketinga zdravlja.

Stoga je cilj EMC festivala Mediji i zdravlje razvoj kvalitete zdravstvenih poruka i sadržaja koje su: (a) stručno provjerene i točne, (b) etički opravdane te (c) oblikovane na način koji odgovara različitim medijima. Pri tome je orijentacija EMC-festivala: potpora medijskim i drugim inovacijama na promi-

canju zdravlja i zdravstvenom odgoju pučanstva (laika), te potpora trajnom usavršavanju budućih i sadašnjih djelatnika (profesionalaca) u zdravstvu na razvitu inovativnih pristupa i uz podršku suvremenih nastavnih tehnologija. Iako ima natjecateljski karakter, svrha mu je unaprijediti kvalitetu kroz razmjenu iskustava i uz preporuke stručnjaka kako poruke oblikovati na najučinkovitiji način. Kategorije za prijavu za EMC-festival su sljedeće: a) videomaterijal, b) TV emisija, c) video/TV spot, d) radioemisija, e) radioporuka, f) knjiga, g) specijalizirani časopis, h) članak u novinama, i) letak i brošura, j) plakat, k) web stranica, l) CD rom. Svi radovi pristigli na EMC-festival moraju biti tiskani ili javno prikazani prije festivala.

Svi autori koji su do sada sudjelovali na EMC festivalu zaslужuju posebno priznanje. Prijavljajući se na festival, iskazali su spremnost izložiti svoj rad kritičkom vrednovanju Ocjenjivačkog suda, a time jasno poručili da osobno i profesionalno žele pridonijeti kvaliteti sadržaja za javnost i time promicati zdravlje u Republici Hrvatskoj.

Doc. dr. sc. Gordana Pavleković,
gpavleko@sntz.hr
Škola narodnog zdravlja
"Andrija Štampar"
Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Projekt "Kalendar zdravlja" 2004. – 2006.

Kalendar zdravlja 2007. godine realiziran je kroz dvanaest savjeta "kako biti sretniji"

Kalendar zdravlja u izdanju časopisa "Medix" i Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prvi put se pojavio 2004. godine, kada je tiskan u povodu Prvoga hrvatskog kongresa preventive. Ideja svakog kalendaru do sada je bila upozoriti zdravstvene profesionalce na čitav niz pitanja koja determiniraju zdravlje. To smo postigli, prije svega, tako da smo stavili iscrpujuću bazu datuma kojima se obilježavaju dani borbe protiv bolesti, prevencije, zaštite prirode, zaštite ljudskih prava ili pak dani koji obilježavaju brojne humane djelatnosti i vrijednosti. Nadalje, pokušali smo komunicirati s javnim medijima iste vrijednosti pružajući im jednostavan i, pokazalo se, efikasan "alat" koji im pomaže u svakodnevnom stvaranju informacija namijenjenih zajednicama.

Da su prva dva cilja postignuta, postoji nekoliko dokaza. Tekst o učinkovitosti ovog oblika promicanja zdravlja bio je objavljen u "British Medical Journalu". Drugi dokazi su brojni pozivi novinara i drugih stručnjaka tijekom godine s upitima o pojedinim datumima obilježenim u kalendaru te posljedično objavljenim tekstovima u dnevnim glasilima ili elektroničkim medijima. S velikom vjerojatnošću može se ustvrditi da je kalendar bio primarni izvor informacija o pojedinim fenomenima koji su našli svoje mjesto u hrvatskim medijima u povodu dana koji ih obilježavaju.

Uz obilježavanje datuma, svake smo godine pokušali postići i privlačan vizualni identitet kalendaru te kroz sliku prenijeti dodatne poruke korisnicima. Prve godine korištena su likovna rješenja "Medixovih" naslovnice, autorskog dvojca Nenad Jalošovec – Kemal Ljumanović, usmjerena prenošenju poruka o prevenciji masovnih nezaraznih bolesti, bolesti ovisnosti i ozljeda. Druge su godine otkupljena autorska prava za objavu fotografija, kontekstualno vezanih uz pojedine dane zdravlja. Prošlogodišnji kalendar bio je u tom smislu korak dalje. Kao ilustrator opet je angažiran Nenad Jalošovec, a koncept vizualnog oblikovanja temeljen je na nejednakostima u zdravlju uzrokovanim socioekonomskim odrednicama. Kroz dvanaest atraktivnih ilustracija, rađenih posebno za tu prigodu, dočarano je (uz kratke tekste ispod svake ilustracije) kako nastaju nejednakosti u zdravlju prikazom dvanaest djelatnosti.

Prijašnje naklade kalendaru su iznosile 1000 primjeraka. Nositelj produkcije je svake godine "Medix", krovna institucija Škola narodnog zdravlja, a partneri su bili HZJZ, ZZZ

Grada Zagreba te drugi županijski zavodi. Kalendar je izvrstan medij za komunikaciju i ukoliko je uspješan, često korisnicima ostaje u trajnom sjećanju.

Ova činjenica osnova je ideje da se za promicanje zdravlja može koristiti kalendar kojemu nedostatak dinamičnosti nimalo ne oduzima učinkovitost.

Upravo suprotno, statična komunikacija u trajanju od mjesec dana po poruci zapra-

vo ostavlja dovoljno vremena da pojedincu osvestri značaj vrijednosti koje se promiču. Kalendar zdravlja 2007. godine realiziran je kroz dvanaest znanstveno utemeljenih savjeta "kako biti sretniji" u maniri self-help literature.

Atraktivan dizajn kalendar napravio je Sven Jonke.

Budući da je kalendar namijenjen puno širem krugu korisnika nego do sada, realiziran je i distribuiran kao prilog "Jutarnjeg lista",

uz pokroviteljstvo tvrtke Pliva, u nakladi od 150.000 primjeraka.

Jesmo li uspjeli "usrećiti" barem jednog građanina gotovo je nemoguće doznati, no iznenadni veliki interes javnosti za značaj sreće pojedinca ili zajednice u poimanju zdravlja svakako je uspjeh za koji je velikim dijelom zaslužan Kalendar zdravlja 2007.

Ognjen Brborović

obrborov@snz.hr

Susret u Motovunu

Dječje filmsko i videostvaralaštvo u funkciji javnoga zdravstva

Hrvatski filmski savez i Hrvatska mreža zdravih gradova organizatori su susreta koji će se, pod nazivom Dječje filmsko i videostvaralaštvo u funkciji javnoga zdravstva, održati 13. srpnja 2007. godine u Motovunu, u sklopu 14. ljetne škole unapređenja zdravlja. Na prvom susretu ove vrste u Hrvatskoj, a koliko je organizatorima poznato i u svijetu, okupljenim sudionicima Ljetne škole unapređenja zdravlja, javnozdravstvenim ekspertima, među kojima su liječnici, psiholozi, sociolozi, učitelji, novinar i političari, bit će prikazano pet filmova čiji su autori učenici hrvatskih osnovnih škola, a tema im je neki od javnozdravstvenih problema koje su učenici zapazili, poput hiperaktivnosti, prilagođavanja učenika školskom sustavu, psiholoških poteškoća djece razvedenih roditelja, dječjeg videjnja organizacije i provedbe skrbi o starijim i nemoćnim sugrađanima ili posebno nadarene djece koja žive i uspješno rade u uvjetima demografske smrti pojedinih dijelova Hrvatske.

Bit će prikazani filmovi "Pero", OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb, "Sara", OŠ A. i S. Radića, Gunja, "Sa razvedenih obala", OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica, "Krešo", CTK Zaprešić, Zaprešić i "Mouli moužek Pinky", OŠ Rudeš, Zagreb.

Nakon projekcije filmova, učenici i voditelji školskih filmskih skupina i javnozdravstveni eksperti će u razmjeni mišljenja pokušati pronaći dodirne točke i teme od obostranog interesa. Dječje filmsko i videostvaralaštvo s javnozdravstvenim temama može biti višestruko iskoristivo kao zorni dodatak stručnim i znanstvenim predavanjima, kao dio školske nastave o postojećim problemima pojedinaca i društvene zajednice i kao pokazatelj percepcije ovih problema na način mladih naraštaja i budućih nositelja zajednice u kojoj živimo.

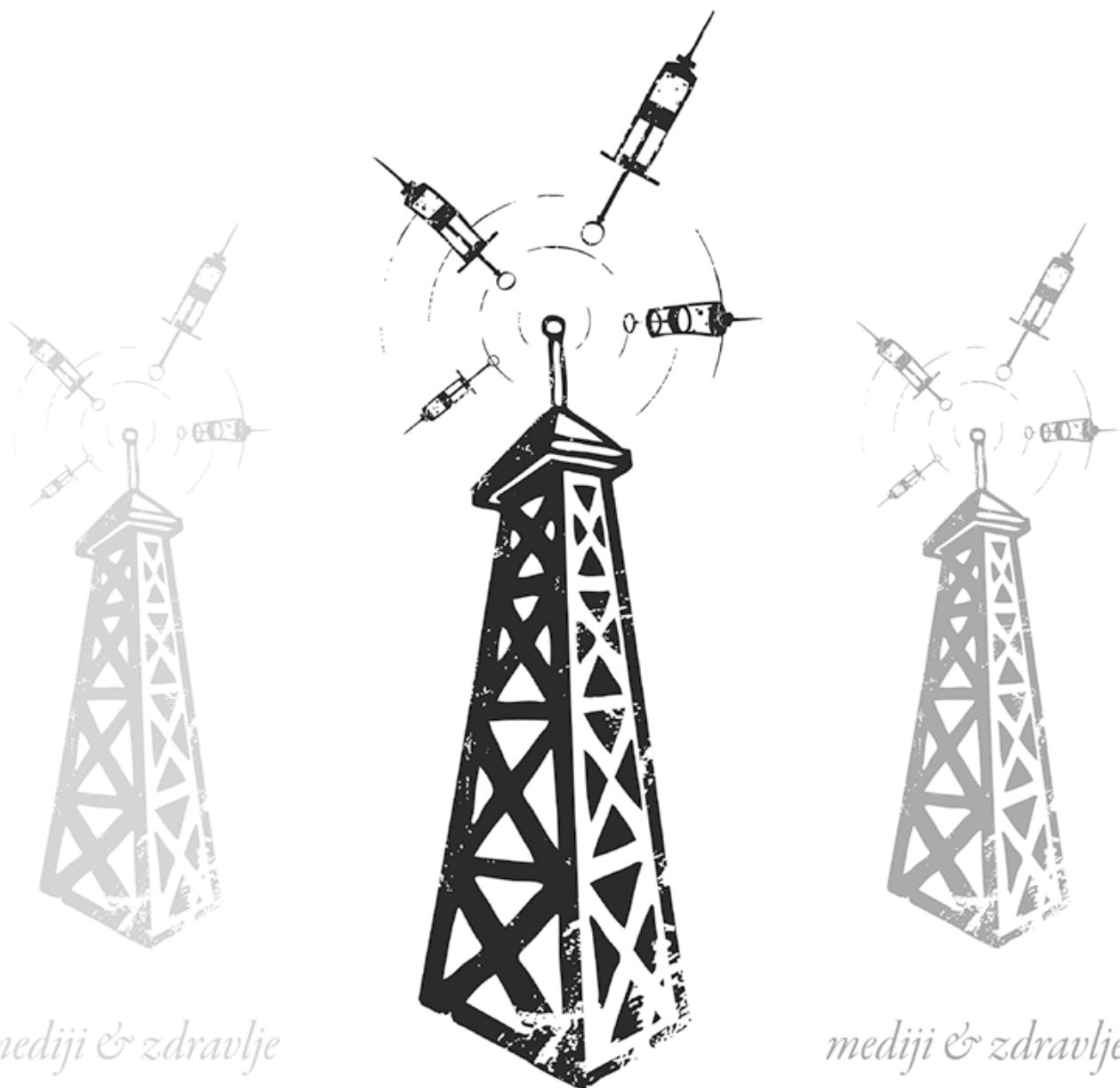
Namjera je organizatora da se ovakvi susreti održavaju svake godine, a o svakome će u izdanju Naklade Ljevak biti objavljena publikacija s prigodnim prilozima javnozdravstvenih eksperata te filmskih teoretičara o prikazanim filmovima, popraćena DVD-om s filmskim i videoradovima prikazanim te godine. Nova će biblioteka i videoteka poslužiti kao priručnik učiteljima, zdravstvenim djelatnicima i filmofilima i kao svojevrsna arhiva dječjeg filmskog i videostvaralaštva. Postignut je dogovor o prikazivanju ovoga programa u službenom programu Motovun Film Festivala, a u tijeku su dogовори о reprizi programa u rujnu 2007. godine, u

kinu Tuškanac, kada bi na projekciju bili pozvani voditelji školskih filmskih skupina i javnozdravstveni eksperti iz Zagreba. Ovaj bi se dio programa odvijao pod pokroviteljstvom i uz finansijsku potporu Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba.

Susret u Motovunu održava se pod pokroviteljstvom Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije i pod medijskim pokroviteljstvom Jutarnjnjeg lista.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

mediji & zdravlje

GROŽNjan 2007.

mediji & zdravlje

GROŽNjan 2007.

mediji & zdravlje

GROŽNjan 2007.

Epoha zdravlja

Glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova

Izdaje

Hrvatska mreža zdravih gradova

Predsjednik HMZG

Profesor dr. Slobodan Lang
slobodan.lang@hzjz.hr

Glavna urednica

Doc. dr. sc. Selma Šogorić ssogoric@snz.hr

Odgovorni urednik

Duško Popović popovicdj@yahoo.com

Izvršni urednik

Nenad Goll nenad@goll.hr

Grafičko oblikovanje

Iva Kujundžić

Redakcija: Škola narodnog zdravlja

"Andrija Štampar", Rockfellerova 4, 1000 Zagreb, telefon 4566 996 telefax 4590 275

List izlazi periodično. Rukopise i fotografije ne vraćamo. Glasilo je otvoreno za suradnju. Prilozi se ne honoriraju.

Priprema i tisk

VJESNIK d.d.

Naklada 10.000 primjeraka